

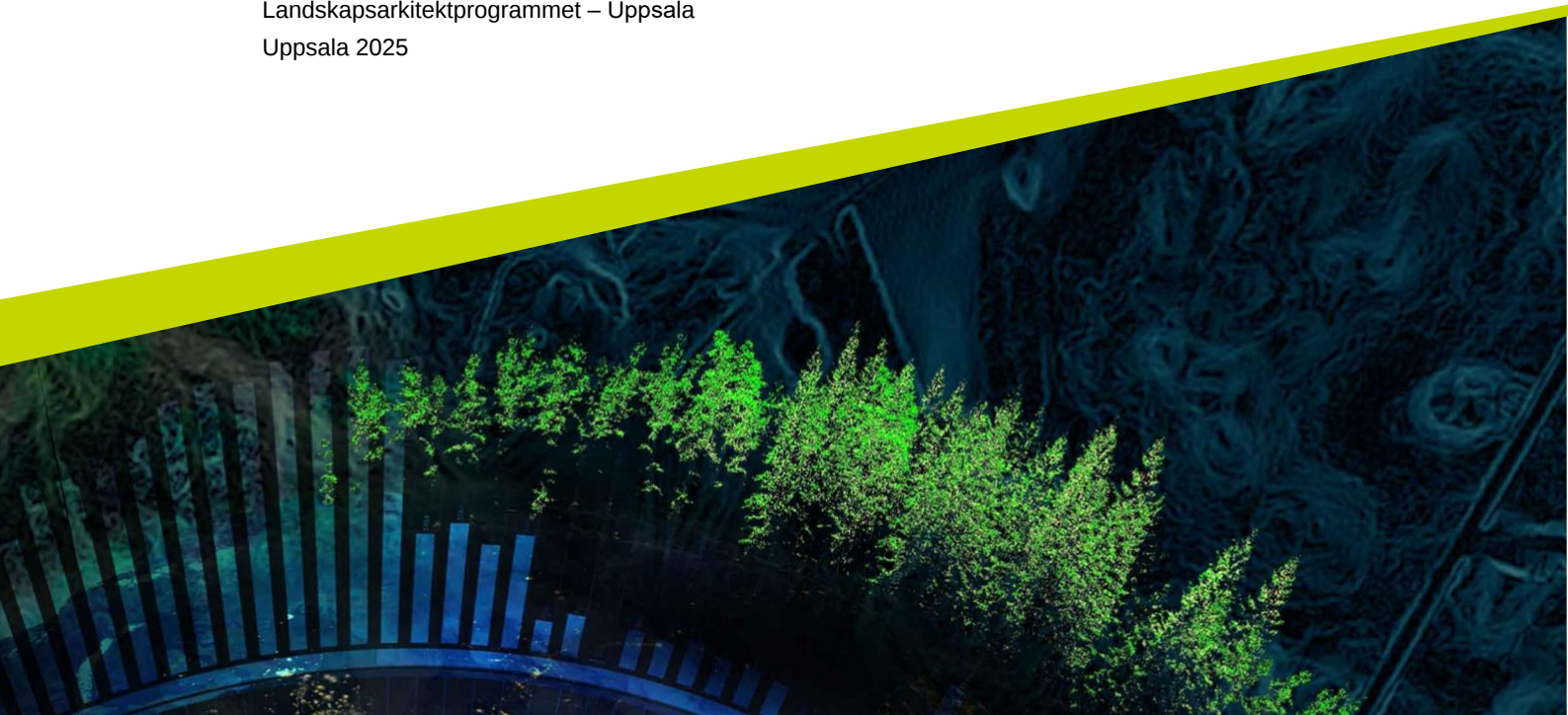

Botaniska trädgården i Uppsala

En resa genom tid och kulturarv sedan 1807

Emelie Andersson och Fanny Flink

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet – Uppsala
Uppsala 2025

Botaniska trädgården i Uppsala: en resa genom tid och kulturarv sedan 1807

Uppsala Botanical Garden: A journey through time and cultural heritage since 1807

Emelie Andersson och Fanny Flink

Handledare:	Åsa Ahrland, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator:	Viveka Hoff, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod:	EX0861
Program/utbildning:	Landskapsarkitekturprogrammet – Uppsala
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2025
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	botaniska trädgården i Uppsala, botanisk trädgård, Uppsala, kulturarv, ICOMOS, trädgårdshistoria, bevarande, byggnadsminne, barockträdgård

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelningen för landskapsarkitektur

Förord

Denna uppsats är ett kandidatarbete på landskapsarkitektprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet på Ultuna. Uppsatsen är ett självständigt arbete och omfattar 15 hp. Vi vill tacka vår handledare för givande råd genom uppsatsskrivandet. Vi riktar även stort tack till landskapsarkitektstudenterna Sofia Vrede, Maja Bergstöm, Elvira Asker och Tuva Mårtensson för goda råd och motivation. Vi vill också tacka vår examinator och våra opponenter för givande och värdefulla kommentarer.

Denna uppsats är ett gemensamt arbete från Emelie Andersson och Fanny Flink. Vi har gemensamt producerat denna uppsats, från litteraturinsamling till textskrivning. Samtlig text är ett gemensamt arbete där båda studenterna har författat och bearbetat texten. Undantaget är diskussionen som student Flink skrev utkast för som sedan reviderats av student Andersson. Student Flink har redigerat kartorna som används.

Sammanfattning

Botaniska trädgården i Uppsala har en kärnverksamhet som utgår från utbildning och forskning och det har varit centralt både historiskt och i nutiden. Hur den botaniska trädgården har använts har förändrats genom historien och förändringarna kan påverka trädgårdens kulturarv. Syftet med denna studie är att studera förändringen av människors användning av trädgården för att identifiera hur den har behandlats som kulturarv. Användningen avgränsas till tre studieområden: utbildning och forskning, allmänhetens tillträde och evenemang. För att analysera hur detta har påverkat trädgårdens kulturarv används ICOMOS Florensdokument från 1982 som definierar historiska trädgårdar och hur dessa ska behandlas för att värna om de kulturhistoriska värdena. Studien har utförts med en kvalitativ metod där litteraturoversikt och dokumentstudier används som verktyg.

Resultatet av studien ger en förståelse för samspelet mellan användningen av trädgården och dess kulturarv. Resultatet ger också en förståelse för vilken typ av användning som har negativ respektive positiv inverkan på trädgårdens kulturarv. En typ av användning som haft positiv inverkan på trädgårdens kulturarv är dess roll inom utbildning och forskning. Genom att bevara växtsamlingar och att fortsätta bedriva undervisning upprätthålls det ursprungliga syftet och det vetenskapliga arvet. Med tiden har allmänhetens tillträde till trädgården ökat vilket påverkar trädgårdens kulturarv både positivt och negativt. Sedan den botaniska trädgårdens invigning år 1807 har olika typer av evenemang ägt rum i trädgården. Evenemang av mindre omfattning, till exempel marknader, sporter och utställningar, bedöms inte orsaka slitage av trädgården och därmed förblir dess kulturarv oförändrat. Under de senaste åren har däremot evenemang av större omfattning som konserter ökat vilka bedöms riskera slitage av trädgården vilket kan försvaga kulturarvet.

Nyckelord: *botanisk trädgård, Uppsala, kulturarv, ICOMOS, trädgårdshistoria, bevarande, byggnadsminne, barockträdgård*

Abstract

The core mission of the Botanical Garden in Uppsala has been centered around education and research, both historically and present. The use of the garden has changed throughout history and this can impact its cultural heritage. The aim of this study is to analyze the transformation of people's use of the garden in order to identify how this has affected the garden's cultural heritage. The study focuses on three categories of use: education and research, public access and events. The ICOMOS Florence charter of 1982 is used as a framework to assess how these changes have influenced the garden's cultural heritage. The Florence charter defines historic gardens and provides guidelines on their management to ensure the preservation of their cultural and historical values. The study is conducted using a qualitative method, utilizing literature review and document studies as research tools.

The results of the study provide an understanding of the interaction between the garden's use and its cultural heritage and it identifies which type of use has a positive or negative impact on the garden's cultural heritage. The garden's role in education and research has had a positive impact on the garden's cultural heritage. By preserving plant collections and maintaining the garden's role as a place of learning, the garden continues to uphold its original purpose and scientific legacy. The public access to the Botanical garden has increased over time which has had both positive and negative effects on its cultural heritage. Since the inauguration of the Botanical garden in Uppsala 1807 various types of events have taken place in the garden. Small-scale events, such as markets, sport activities and exhibitions, are not considered to cause abrasion in the garden and therefore they do not impact the garden's cultural heritage. However, in recent years, large-scale events such as concerts have increased, and these are considered to have an increased risk to consider abrasion in the garden, which may negatively affect the garden's cultural heritage.

Keywords: *botanical garden, Uppsala, cultural heritage, ICOMOS, garden history, conservation, historic monument / site, baroque garden*

Innehållsförteckning

Figurförteckning.....	8
Förkortningar.....	9
1. Inledning	10
1.1 Syfte och frågeställning	12
1.2 Avgränsningar	12
1.3 Teoretiskt perspektiv.....	13
1.4 Metod och material	15
1.4.1 Litteraturoversikt	15
1.4.2 Dokumentstudie.....	16
1.4.3 AI som metodstöd.....	17
2. Bakgrund	18
2.1 Parker och trädgårdar som kulturarv i svensk lagstiftning och internationella överenskommelser	18
2.2 Botaniska trädgården i Uppsala	19
2.2.1 Utbildning och forskning	21
2.2.2 Allmänhetens tillträde	24
2.2.3 Evenemang	25
3. Analys och resultat: användningen av och i botaniska trädgården och påverkan på kulturarvet	29
3.1 Utbildning och forskning	29
3.2 Allmänhetens tillträde	30
3.2.1 Allmänhetens tillträde till trädgården då.....	30
3.2.2 Allmänhetens tillträde till trädgården idag	31
3.3 Evenemang.....	31
3.3.1 Evenemang med lägre besöksantal.....	32
3.3.2 Evenemang med högre besöksantal.....	32
3.4 Resultat: påverkan av kulturarv	34
4. Diskussion.....	35
4.1 Etik och hållbarhet	35
4.2 Metodreflektion	37
4.3 Framtida forskning	39
Referenser	41

Figurförteckning

- Figur 1. Karta över Uppsala. Mörkgrön markering visar den gamla placering av botaniska trädgårdens, idag Linnéträdgården. Ljusgrön markering visar nuvarande placering av botaniska trädgården, 1807. Nedtonad karta (Redigerad) © Lantmäteriet.....11
- Figur 2. Karta över den botaniska trädgården i Uppsala. Gul markering visar avgränsningen för den botaniska trädgården. Röd markering visar området för byggnadsminnet. Den gamla trädgården innehåller en barockträdgård (1), orangeriet, Linneanum (2), prefektbostad (3), byggnad för Nordiska Afrikainstitutet och Centrum för genusvetenskap (4) och genomgripande busk- och trädsamling spridd över trädgården. Den nya trädgården innehåller ett tropiskt växthus (5), caféverksamhet (6) samt olika områden med fokus på olika växter och andra byggnader. Flygbild (Redigerad) © Lantmäteriet.....21
- Figur 3. "Botaniska trädgården, ingefära och pepparrot, Uppsala, september 1961". Utställning i botaniska trädgården i Uppsala år 1961. Vad som bedöms vara rotfrukter är uppdukade på tallrikar runt ett bord (Upplandsmuseet 2020a)22
- Figur 4. "Hela världens nyttoväxter på utställning i Botaniska trädgården, Uppsala, september 1963". Utställning i botaniska trädgården år 1963. Vad som bedöms vara potatisar är uppdukade på tallrikar på ett bord (Upplandsmuseet 2020b) 23
- Figur 5. Folksamling framför Linneanum i samband med vårfesten i botaniska trädgården 1953. (Upplandsmuseet 2014a)26
- Figur 6. Personer sitter vid långa uppdukade bord för att äta i samband med vårfesten i den botaniska trädgården (Upplandsmuseet 2022)26
- Figur 7. Fotografi som visar en konsert med Petter, Miss Li och Magnus Uggla i augusti 2022. Framför Linneanum har en scen byggts upp och en stor samling människor har samlats i barockträdgården framför scenen (Andersson 2022)28

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
BGCI	Botanical Gardens Conservation International
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ISCCL	International Scientific Committee on Cultural Landscapes

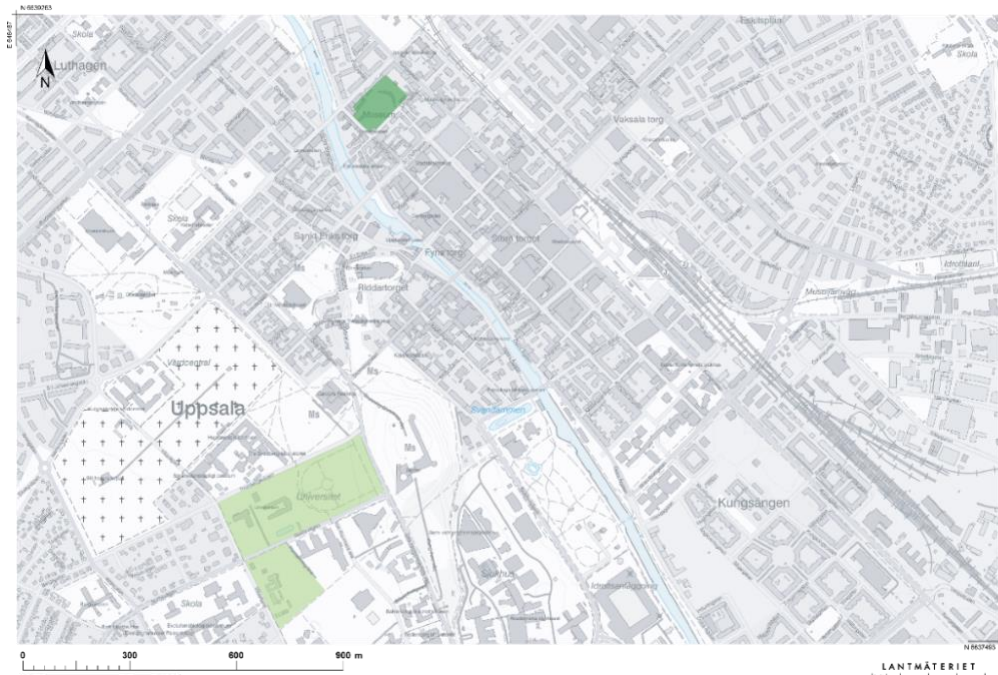
Inledning

Botaniska trädgårdar är parker eller trädgårdar som innehåller data över alla levande växter i trädgården och som används för utställningar, forskning, utbildning och bevarande av växtmaterial (BGCI u.å.). De första botaniska trädgårdarna utvecklades under 1500-talet i Italien och användes i utbildningssyfte av för att lära sig om medicinalväxter (BGCI u.å.). Dessa var generellt knutna till universitet och användes för att studera botanik samt medicin, de började även klassificera och odla okända eller exotiska växter (Hobhouse & Edwards 2019:198). Botaniska trädgårdars roll har förändrats genom historien och med tiden anpassats efter samhällets behov (BGCI u.å.). Hur de botaniska trädgårdarna har gestaltats har skiftat genom historien för att tillgodose de föränderliga idealen (Hobhouse & Edwards 2019:198). De senaste 50 åren har botaniska trädgårdar fått en stor roll gällande bevarandet av växtarter. Trädgårdarnas omfattande samlingar är väsentliga att skydda och för att bevara den biologiska mångfalden (BGCI u.å.).

Den första botaniska trädgården i Sverige anlades i Uppsala år 1655 av Olof Rudbeck d.ä. som var professor i medicin. Trädgården låg då i Svartbäcken och heter idag Linnéträdgården. Trädgården innehöll mer än 1800 växtarter i slutet av 1600-talet och år 1741 blev Carl von Linné föreståndare över trädgården. Under hans tid som föreståndare utvecklades trädgården till en av de mest framstående i världen. På grund av en stadsbrand och flera översvämningar behövde trädgården flytta (Uppsala universitet 2025a) och Gustav III donerade slottsträdgården till Uppsala universitet år 1787 för att använda som en ny botanisk trädgård, se figur 1. Växterna flyttades från den gamla botaniska trädgården till den nya som invigdes år 1807. Sedan 1935 är barockträdgården i botaniska trädgården ett byggnadsminne vilket innebär att dess ursprungliga skick ska bevaras (Statens fastighetsverk 2025a).

Uppsalas botaniska trädgård används idag till många olika ändamål. Den botaniska trädgården har alltid, historiskt och nu, haft en tydlig roll inom utbildning och forskning, men idag används trädgården för fler ändamål utanför denna kärnverksamhet. Under 1800-talets första hälft började offentliga parker att anläggas i Sveriges städer (Nolin 2000:24). Hur förhåll sig botaniska trädgårdens kärnverksamhet i förhållande till framväxten av offentliga parker? Konserter och sportaktiviteter är exempel på tillställningar som idag arrangeras i trädgården. Hur har förändringarna i användning påverkat trädgårdens kulturarv? 2023 hölls den största konserten i trädgården hittills, med 10 000 besökare (Sternen 2023). Ett evenemang av detta omfång väcker frågor hos oss om hur trädgårdens syfte har förändrats genom tiden och hur stora evenemang riskerar slitage och förstörelse

av trädgården. Hur bevaras kulturarvet med tusentals besökare som ohämmat hoppar över parterrerna? Det uppstår en konflikt mellan bevarandet av trädgårdens kulturhistoriska värden och hur trädgården brukas. Hur botaniska trädgårdar hanterar denna balans är en aktuell fråga inom kulturarvsförvaltning och landskapsarkitektur, där olika intressen och perspektiv behöver vägas mot varandra.

Figur 1. Karta över Uppsala. Mörkgrön markering visar den gamla placering av botaniska trädgårdens, idag Linnéträdgården. Ljusgrön markering visar nuvarande placering av botaniska trädgården, 1807. Nedtonad karta (Redigerad) © Lantmäteriet

Kulturmiljöer definieras som historiska spår som skapats genom mänsklig aktivitet och som har ärvts från tidigare generationer. Kulturarv kan dels vara materiellt, till exempel byggnader och föremål, dels immateriellt, till exempel landskap och traditioner (Riksantikvarieämbetet u.å.a). För att skydda ett kulturarv kan platser utses som byggnadsminnen och då skyddas enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950, Länsstyrelsen Uppsala län u.å.).

Botaniska trädgårdar och deras kulturarv är intressanta och viktiga att studera. Den botaniska trädgården i Uppsala har höga arkitektoniska, historiska och sociala värden. Utifrån ämnet landskapsarkitektur är det intressant att undersöka hur dessa värden samspelar på en plats. Samspelet och avvägningar mellan olika värden är en central del inom landskapsarkitekturen. Vilken roll har kulturarv i denna process av samspel och avvägningar? Vi ska undersöka detta genom att studera hur människors användning av botaniska trädgården i Uppsala har förändrats genom historien och hur det påverkar trädgårdens kulturarv.

1.1 Syfte och frågeställning

Den botaniska trädgården i Uppsala har höga kulturhistoriska värden och delar av trädgården är byggnadsminnesmärkt (Kulturdepartementet 1993) och regleras därmed av kulturmiljölagen (SFS 1988:950). Det finns en diskrepans mellan trädgårdens kulturhistoriska värden och vilka typer av evenemang som tillåts arrangeras i den. Användningen av trädgården har förändrats genom historien. Vi vill undersöka hur olika typer av användning har påverkat trädgårdens kulturhistoriska värden. Denna uppsats avser att undersöka hur användningen av den botaniska trädgården har förändrats från 1807 och fram till idag för att identifiera hur den har behandlats som kulturarv. Studien ska undersöka vilken typ av användning som stärkt respektive försvagat trädgårdens kulturarv.

- *Hur har användningen av botaniska trädgården i Uppsala, i form av utbildning, forskning, allmänhetens tillträde samt evenemang, förändrats över tid, och på vilket sätt påverkar dessa förändringar trädgårdens kulturarv?*

1.2 Avgränsningar

Sedan 1807 är den botaniska trädgården i Uppsala belägen vid Uppsala slotts gamla slottsträdgård. Innan dess var den botaniska trädgården belägen på öster sidan av Fyrisån, se figur 1 (Uppsala universitet 2024a). Uppsatsen behandlar den botaniska trädgården i Uppsala på den plats där den ligger idag. Eftersom den nya botaniska trädgården invigdes 1807 avgränsas därför uppsatsen i tid från år 1807 och fram till idag.

Botaniska trädgården består idag av två delar, den gamla och den nya trädgården. Den gamla trädgården ligger norr om Norbyvägen och den nya trädgården ligger på söder sida om Norbyvägen, se figur 2 (Statens fastighetsverk 2002:4). Hela botaniska trädgården kommer att behandlas i uppsatsen, både den gamla och nya trädgården.

Begreppet användning är ett brett begrepp och kan appliceras på all mänsklig aktivitet. I denna uppsats avgränsas användningen av trädgården till tre områden: utbildning och forskning, allmänhetens tillträde samt evenemang. Utbildning och forskning utgör en viktig del av trädgårdens kärnverksamhet och har varit en central del sedan trädgården anlades (Uppsala universitet 2025a). Att studera utbildning och forskning var därför ett naturligt val då det definierar en del av trädgårdens huvudsakliga roll, som en kunskapsförmedlare (Uppsala universitet 2020:68). Evenemang valdes som studieområde för att det utgör en del av problemrymden i uppsatsen. Dessutom var detta ett ämne som tidigt väckte vårt intresse som författare. Allmänhetens tillträde till trädgården har en nära koppling

till de evenemang som anordnas i trädgården. Traditionellt har botaniska trädgårdar fungerat som en plats för utbildning där studenter vistades (BGCI u.å.). I och med att evenemang som inte knöt an till botanik eller till trädgårdens kärnverksamhet började anordnas, är det viktigt att förstå när och hur allmänheten fick tillträde till trädgården. Därför valdes allmänhetens tillträde som studieområde.

1.3 Teoretiskt perspektiv

ICOMOS:s Florensdokument från 1982 har använts som teoretiskt bakgrund för att besvara frågeställningen. ICOMOS är en internationell organisation som arbetar för att världens minnesmärken och miljöer ska bevaras så väl som möjligt (ICOMOS Sweden u.å.). Organisationen är ledande i att skydda kulturarv och arbetar som rådgivare för UNESCO, FN:s organisation för kultur, vetenskap och utbildning, främst inom kulturmiljöfrågor (UNESCO u.å.). ICOMOS består av flera kommittéer, bland annat en kommitté som arbetar med kulturarvsfrågor - International Scientific Committee on Cultural Landscapes, ISCCL (ICOMOS u.å.b). Kommittén var ledande i arbetet med Florensdokumentet (ISCCL u.å.). Dokumentet behandlar 25 artiklar om hur historiska trädgårdsanläggningar ska bevaras och restaureras utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv (ICOMOS 2011).

Florensdokumentet (ICOMOS 2011) inleds av artikel 1–9 som innehåller definitioner om vad en historisk trädgårdsanläggning är. Det fastställs av artikel 1 att historiska trädgårdar är en sammansättning av arkitektoniska och hortikulturella element som är av allmänt intresse och dessa bör ses som ett historiskt minnesmärke. Det sägs även i de första nio artiklarna att trädgårdar består av levande växtmaterial vilket gör att det är ett levande minnesmärke, växterna och föränderligheten är en del av trädgården. Trädgårdarna fungerar som en förskönad bild av världen och berör små och stora, formella och enkla trädgårdar. Artikel 9 talar om att historiska trädgårdar kräver skötsel, restaurering och bevarande av dem. Vidare berör artikel 10–17 skötselåtgärder, bevarande, restaurering samt rekonstruktion. Artikel 18–22 fokuserar på användningen av trädgårdsanläggningar och artikel 23–25 berör lagstöd. I de tre sista artiklarna fastslås det att bevarandet av historiska trädgårdar ska garanteras av ansvariga myndigheter, ekonomiska åtgärder ska underlätta för trädgården, skötsel ska utföras av yrkesutbildad personal och intresset för dessa historiska trädgårdar ska uppmuntras och kunskapen samt beundran för trädgårdarna ska främjas.

Artikel 18 och 19 valdes som teoretiska utgångspunkter för arbetet. Valet baseras på att det är användningen, och förändringen av användningen, som är utgångspunkten i uppsatsen. Därav lämpar sig artiklarna väl för att utvärdera hur den botaniska trädgårdens kulturarv påverkats av användningen. Till skillnad från

artikel 20–22 som också handlar om användning i Florensdokumentet kan artikel 18 och 19 appliceras som analysverktyg på flera olika typer av användning, artikel 20–22 är specifika och begränsar vad som kan analyseras med dem. Artikel 20 berör lek och bollspel, artikel 21 lyfter hur skötsel- och bevarandearbeten ska prioriteras över allmänhetens tillträde och artikel 22 behandlar trädgårdsanläggningars murar.

Artikel 18 handlar om hur trädgårdsanläggningar är utformade för att upplevas men att tillträdet bör begränsas i förhållande till trädgårdens storlek och sårbarhet för att minska risken för slitage och för att bevara dess kulturhistoriska värde (ICOMOS 2011). Begränsningen med tillträdet tolkar vi dels som öppettider för trädgården, dels vilka målgrupper som fick eller får besöka trädgården, samt antalet besökare. Genom arbetet kommer begreppet slitage i relation till trädgårdsanläggningar användas för att beskriva de förslitningar, förändringar och eventuella skador som uppstår över tid på grund av mänsklig aktivitet.

“Article 18.

While any historic garden is designed to be seen and walked about in, access to it must be restricted to the extent demanded by its size and vulnerability, so that its physical fabric and cultural message may be preserved”

Artikel 19 beskriver att historiska trädgårdar av sin natur är lugna och tysta platser som främjar mänsklig kontakt och närhet till naturen. I kontrast till dess vardagliga användning betonar artikeln att trädgårdar vid sällsynta tillfällen får inrymma festligheter. Det bör tydligt definieras hur anläggningen får brukas under dessa tillfällen för att festligheterna ska gynna trädgårdens visuella uttryck och inte det motsatta (ICOMOS 2011). Festligheter tolkar vi som ett begrepp som kan innebära olika typer av evenemang och andra sammankomster, alltså en tillställning som motsätter sig den vardagliga användningen. Visuella uttryck enligt vår tolkning innebär trädgårdens fysiska miljö och om de visuella uttrycken riskeras, riskeras trädgårdens kulturarv.

“Article 19.

By reason of its nature and purpose, a historic garden is a peaceful place conducive to human contacts, silence and awareness of nature. This conception of its everyday use must contrast with its role on those rare occasions when it accommodates a festivity. Thus, the conditions of such occasional use of a historic garden should be clearly defined, in order that any such festivity may itself serve to enhance the visual effect of the garden instead of perverting or damaging it”

Artikel 18 och 19 motsätter sig varandra. Artikel 18 handlar om hur tillträdet till trädgårdar bör begränsas för att minska slitage av dem och därmed bevara kulturarvet. Artikel 19 handlar dels om hur trädgårdsanläggningar ska främja

rekreation, och dels om hur trädgårdar ska användas för större tillställningar och sammankomster men att dessa ska vara tydligt definierade för att inte orsaka slitage i trädgården (ICOMOS 2011). Vi anser att artikel 18 har en tydligare ståndpunkt emot nyttjande som riskerar slitage, medan artikel 19 strävar efter en kompromiss mellan de olika användningsområdena trädgården kan ha.

1.4 Metod och material

Studien har genomförts via en kvalitativ datainsamling med en litteraturöversikt som grund. Litteraturöversikten kompletteras med en dokumentstudie. Den kvalitativa studien som metod har en stor tillämplighet inom många olika ämnesområden (Yin 2013). I detta kapitel beskrivs vår metod och de källor som studien baseras på.

1.4.1 Litteraturöversikt

Uppsatsen har utgått från en litteraturöversikt som bestått av både äldre källor och nutida material. Litteratursökning har utförts via Primo, Libris, Web of Science och Google Scholar. Via dessa databaser sökte vi efter litteratur som gav oss kunskap kring användningen av den botaniska trädgården i Uppsala historiskt och hur den används idag. Litteratur om botaniska trädgårdar och deras syfte historiskt och i samtiden eftersöktes och studerades. Under denna sökprocess använde vi oss av sökord som *garden*, *botanical gardens*, *historical*, *cultural heritage*, *parks*, *public parks*, *trädgård*, *park*, *botaniska trädgården*, *Uppsala*, *användning*, *kulturarv*, *kulturhistorisk*, med flera. Vi använde oss primärt av databaserna Libris och Primo. I dessa databaser fick vi flest sökträffar som var relevanta för att uppnå vårt syfte. För att uppnå syftet var det övervägande svenskt material som var lämpligast. Utifrån litteraturinsamlingen hade vi en kunskapsbas att basera vår studie på, denna kunskapsbas lade grunden till vår inledning och bakgrund. I bakgrunden användes dessa källor för att skapa en saklig, forskningsbaserad och informativ beskrivning av hur den botaniska trädgården har använts inom de tre studieområdena: utbildning och forskning, allmänhetens tillträde och evenemang.

Sekundärkällor har använts för att behandla trädgårdens historiska användning. Kristina Francki, Nils Sundqvist och Uppsala universitet bidrar till detta. Med dessa källor finns det mer att resonera kring, men äktheten av dessa bedömer vi som trovärdiga. Vi anser att dessa källor fyller sitt syfte väl, tillsammans bidrar till en saklig beskrivning om vilken användning som förekom under 1800- och 1900-tal.

Användningen under 2000-talet baseras mestadels på Uppsala universitets material om trädgården. De ansvarar för trädgården och har mycket material och kunskap om trädgården på deras websida. Vi bedömer att Uppsala universitets

webbsidor är trovärdiga källor, men vi är också medvetna om deras möjliga bias att framhäva trädgårdens mer attraktiva sidor. För att kompensera denna möjliga vinkling använde vi oss av andra källor som Destination Uppsala och Upsala Nya Tidning. Dessa är Uppsalabaserade källor som ger en ökad förståelse om trädgårdens användning.

1.4.2 Dokumentstudie

För att analysera hur användningen av trädgården har påverkat kulturarvet används utredningar, rapporter, internationella överenskommelser och lagar genom uppsatsen. Florensdokumentet används som det teoretiska ramverket och analysen utgår från om den historiska och samtida användningen strider mot de utvalda artiklarna eller inte. I bakgrunden studeras lagar för att definiera vad som gör en trädgård till ett kulturarv och hur den isåfall skall behandlas. Källor som Riksantikvarieämbetet, Regeringskansliet och ICOMOS används för att presentera hur trädgårdar behandlas ur kulturhistoriskt perspektiv. Att använda lagar, internationella överenskommelser och information från myndigheten för kulturarvsfrågor ger en tydlig bild av trädgårdar som kulturarv idag.

För att tolka användningen under 1800- och 1900-talet studerar vi förstahandskällor som fotografier från Upplandsmuseet samt artiklar och insändare från Upsala Nya Tidning. Styrkan med dessa källor är deras närhet i tid till händelserna de beskriver. Insändarna från Upsala Nya Tidning utgår från en individs åsikter och uppfattningar vilket gör att den kan uppfattas som vinklad, men vi använder källan för att tolka hur trädgården brukades och vi är medvetna om att det endast är individuella tankar. Vi kan inte förstå omgivande miljö, bakomliggande tankar eller motiv utifrån fotografierna hämtade från Upplandsmuseet. Fotografierna är en förstahandskälla och de visar vad som faktiskt hänt. De är därför relevanta som källa för att tolka användningen av trädgården under denna tid.

Vi kontaktade Uppsala universitet för att söka efter opublicerat material om den botaniska trädgården. Vi fick då tillgång till Mål-, policy-, och strategidokumentet, producerat av Uppsala universitet 2020 för Uppsala Linneanska trädgårdar. Uppsala Linneanska trädgårdar består av den botaniska trädgården, Linnéträdgården samt Linnés Hammarby och dokumentet skall fungera som ett gemensamt styrdokument för arbetet i dessa tre trädgårdar (Uppsala universitet 2020:4). Dokumentet illustrerar vad förvaltningen och ägarna av trädgården, Statens fastighetsverk, vill uppnå. Dokumentet framhåller bland annat att trädgården eftersträvar att nå en bred målgrupp genom olika typer av aktiviteter: ”Vi skall erbjuda barn och vuxna ett brett utbud av aktiviteter av hög kvalitet, där såväl botanik, biologisk mångfald, trädgårdsodling, historia och kultur är representerat” (2020:11). Vidare anför de även att växter är ett

kulturhistoriskt viktigt material och de vill öka allmänhetens intresse kring kulturarvsväxter och arters bevarande (Uppsala universitet 2020:68). Ytterligare ett mål handlar om att Uppsala Linneanska trädgårdar ska samarbeta med lokala aktörer, till exempel Uppsala kommun, konsertarrangörer, trädgårdsföreningar, idrottsföreningar, restauratörer och konstnärer, för att trädgårdarna ska vara uppskattade platser för besökarna. De vill att trädgårdarna ska locka nya besöksgrupper som annars inte hade besökt trädgården och inspirera till återbesök (Uppsala universitet 2020:69–70). Det ska förtydligas att Strategidokumentet inte är aktuellt i sin helhet, men den bedömdes ändå av oss vara aktuell för att utläsa vilka målsättningar som finns för trädgården. Genom kontakten med Uppsala universitet fick vi även ta del av botaniska trädgårdens vårdprogram, upprättat av Statens Fastighetsverk år 2002. Vårdprogrammet avser den gamla trädgården, det vill säga den del av botaniska trädgården som är belägen norr om Norbyvägen. Det specificerades även för vårdprogrammet att materialet inte är aktuellt i sin helhet. Materialet användes som en källa för botaniska trädgårdens historia och inte för att utläsa eventuell information om skötsel.

1.4.3 AI som metodstöd

Vi har använt oss av AI i uppsatsen. Det har använts i syftet att sammanfatta längre texter för att mer effektivt bedöma deras relevans för studien. Det har även använts för att stötta struktur och disposition. I viss utsträckning har det även använts för att hjälpa med översättningar från engelska. Ingen text är genererad eller förbättrad av generativ AI.

Bakgrund

För att förstå användningen av och i den botaniska trädgården i Uppsala krävs kunskap om trädgårdens historia. För att kunna diskutera hur användningen har förändrats och hur detta påverkar trädgårdens kulturarv krävs också kunskap om vad ett kulturarv är. Kapitlet omfattar två avsnitt som beskriver vad ett kulturarv är och historien om den botaniska trädgården i Uppsala samt hur människor använt trädgården i Uppsala.

2.1 Parker och trädgårdar som kulturarv i svensk lagstiftning och internationella överenskommelser

Trädgårdar och parker som kulturarv är en viktig del av vår historia och kultur. De speglar de samhällen och de värderingar som fanns under olika tidsperioder, och det ger oss idag en inblick i tidigare generationers sätt att tänka, reflektera och leva på. Riksantikvarieämbetet (u.å.a) definierar kulturarv som historiska spår som skapats genom mänsklig aktivitet och som har ärvts från tidigare generationer. Kulturarv kan dels vara materiellt och dels immateriellt (Riksantikvarieämbetet u.å.a). Materiella kulturarv är fysiska spår, till exempel byggnader och föremål. Immateriella kulturarv beskrivs som något som förs vidare genom generationer, det kan till exempel vara landskap och traditioner (Riksantikvarieämbetet u.å.c, Riksantikvarieämbetet u.å.a). Trädgårdar som kulturarv regleras och talas om i olika lagstiftningar, konventioner och dokument.

Sedan slutet av 1980-talet har trädgårdar som kulturarv värderats mer. När kulturminneslagen, numera kulturmiljölagen (SFS 1988:950), trädde i kraft 1989 ersatte den flera tidigare lagar, däribland byggnadsminneslagen (SFS 1960:690), lagen om fornminnen (SFS 1942:350) och lagen om skydd mot utförsel av vissa äldre kulturföremål (SFS 1985:1104). En viktig förändring i den nya lagen, till skillnad från byggnadsminneslagen, var att den omfattade trädgårdar och parker av kulturhistorisk betydelse (SFS 1988:950). Tidigare kunde dessa endast förklaras som byggnadsminnen om anläggningen var direkt kopplad till en byggnad. Historiskt sett har trädgårdar och parker betraktats som miljöer av estetiska och funktionella värden snarare än ett kulturarv. Trädgårdar och parker sågs som sekundära miljöer och Nyström Kronberg (1996:6) kommenterar att innan lagändringen betraktades "Parken eller trädgården (. . .) således mer som bihang till byggnaderna än som en del av det arkitektoniska eller kulturhistoriska värdet". Lagändringen möjliggjorde att trädgårdsanläggningar kunde förklaras som byggnadsminnen i sin egen rätt. Utöver att stärka det formella skyddet för dessa miljöer, bidrog lagen också till deras egenvärde och vikten av att bevara dessa trädgårdsanläggningar (Nyström Kronberg 1996:6).

Ett byggnadsminne är en bebyggelsemiljö som anses vara av särskilt kulturhistoriskt värde och skyddas enligt kulturmiljölagen (Riksantikvarieämbetet 2023:8, SFS 1988:950). Enligt Riksantikvarieämbetet (2023:8) innebär det att sådana miljöer "...kan ge kunskaper om händelser eller sammanhang av betydelse för människors livsvillkor". I kulturmiljölagen (SFS 1988:950), tredje kapitlet, beskrivs det att en byggnad, trädgård, park eller annan anläggning som bedöms ha ett "synnerligt högt kulturhistoriskt värde" kan förklaras som ett byggnadsminne av länsstyrelsen. Statliga byggnadsminnen, som den botaniska trädgården i Uppsala är, föreslås av Riksantikvarieämbetet och beslutas av Regeringen (SFS 2013:558). Riksantikvarieämbetet utformar skyddsföreskrifter för statliga byggnadsminnen och de ansvarar för tillsyn av dem så att förordningen om statliga byggnadsminnen följs (SFS 2013:558). Statens fastighetsverk ansvarar för förvaltningen av byggnadsminnet i botaniska trädgården i Uppsala (Riksantikvarieämbetet u.å.b).

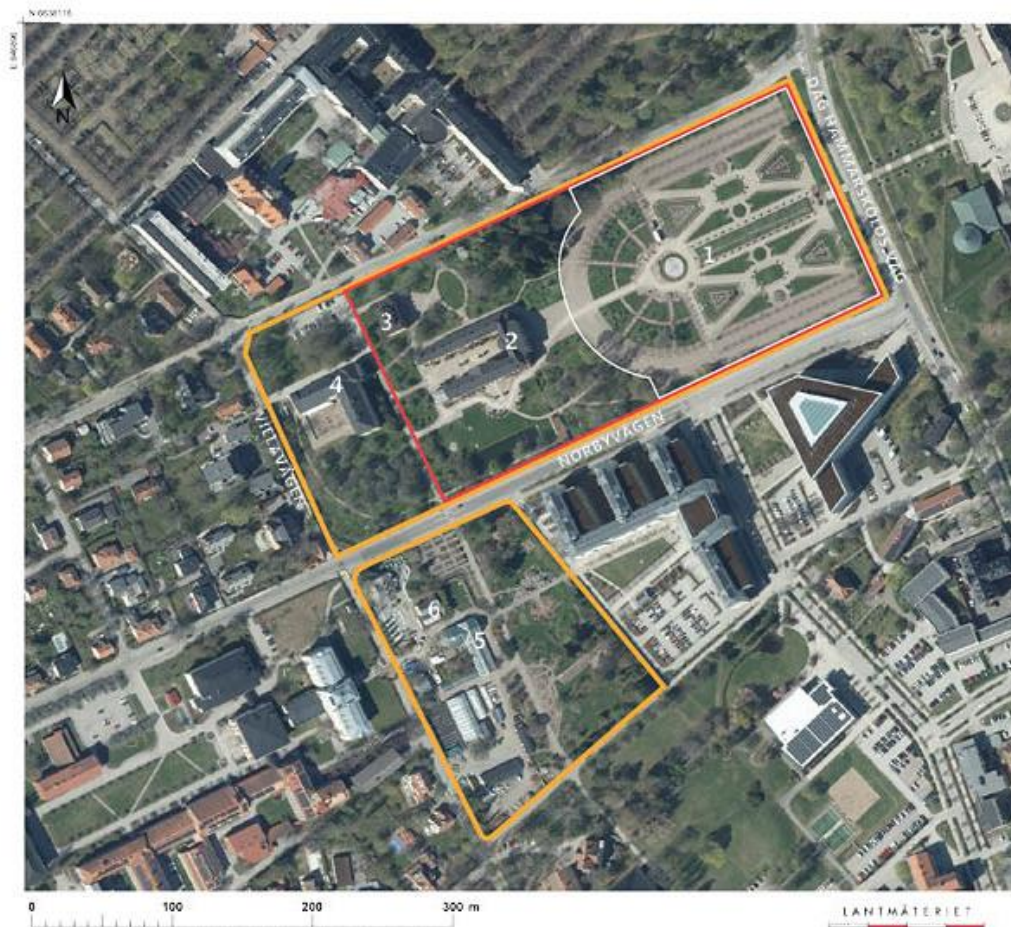
Förutom de lagar som reglerar trädgårdar och parker som kulturarv, finns det flera internationella överenskommelser som kan användas som verktyg för att vägleda och informera om bevarandet av trädgårdar och parker som kulturarv. Ett dokument är Florensdokumentet som är ett tillägg till Venedigdokumentet från 1962. Venedigdokumentet fokuserade på bevarande och restaurering av historiska byggnader och monument men den behandlade inte specifikt trädgårdar och parker (ICOMOS u.å.a). Florensdokumentet utvidgade detta perspektiv och inkluderade historiska trädgårdsanläggningar (ICOMOS 2011). Ett annat viktigt dokument är Europeiska landskapskonventionen som antogs av Europarådet år 2000. Konventionen handlar om att skydda, förvalta och planera landskap och den betonar landskapets betydelse för kulturarv, socialt välbefinnande och hållbar utveckling (Council of Europe 2000). Sverige ratificerade konventionen 2011 vilket innebär att landet förbinder sig rättsligt till konventionen och arbetar för den genom nationell politik och lagstiftning (Boverket 2024).

2.2 Botaniska trädgården i Uppsala

Sedan 1807 är den botaniska trädgården i Uppsala belägen sydväst om Uppsala slott. Trädgården ritades i barockstil, som ett förslag till den tidigare slottsträdgården, år 1744 av arkitekten Carl Hårleman. Barockträdgården byggdes på 1750-talet och kom att utgöra grunden för den botaniska trädgården (Uppsala universitet 2025a). Den botaniska trädgården består idag av två delar, den gamla och nya trädgården. Den ursprungliga placeringen av botaniska trädgården från år 1807 utgör en del av den gamla trädgården. Den gamla trädgården ligger norr om Norbyvägen och består av Barockträdgården och orangeriet, Linneanum, samt en stor träd- och busksamling (Statens fastighetsverk 2002:4), se figur 2. I samband med Gustaf III donation av den gamla slottsträdgården till Uppsala universitet,

utlovades en ny institutionsbyggnad. Detta kom att bli Linneanum 1807 som då innehöll institutionslokaler, växthus och en högtidssal (SOU 1988:68). Linneanum uppfördes till Linnés minne (Statens fastighetsverk 2025b). Under 1800-talet utvidgades trädgården i omgångar mot vad som idag är Villavägen (SOU 1988:68). I den gamla trädgården finns idag också två större byggnader, se figur 2. En av byggnaderna är en prefektbostad från 1894 (Statens fastighetsverk 2002:4). Den andra byggnaden byggdes år 1930 för Institutionen för fysiologisk botanik, men idag används den av Nordiska Afrikainstitutet och Centrum för genusvetenskap (Statens fastighetsverk 2002:4, Uppsala universitet 2025e). Botaniska trädgården blev statligt byggnadsminne 1935 och märkningen innefattar barockträdgården, Linneanum, den f.d. prefektbostaden och förråd (Kulturdepartementet 1993). Området för byggnadsminnesmärkningen sträcker sig från muren vid Dag Hammarskjölds väg till baksidan av Linneanum, se figur 2. Sedan att trädgården anlades har flera avvikelser från Carl Hårlemans originalritning uppstått och ökat med tiden (Uppsala universitet 2020:8). I samband med Gustav III:s donation av slottsträdgården skrev han ett brev som antyder om att ursprungsskicket av barockträdgården ska bevaras (Uppsala universitet 2025a). På grund av detta skapades en restaureringsplan år 1973 av trädgårdsarkitekten Walter Bauer och som genomfördes året därefter (Uppsala universitet 2020:8).

Den nya trädgården tillkom i slutet av 1800-talet då trädgården utvidgades till söder sida om Norbyvägen, se figur 2. Under 1930-talet påbörjades planer för att bygga ett tropiskt växthus och år 1936 stod det klart (Uppsala universitet 2020:32). Den sista utvidgningen på söder sida av Norbyvägen skedde 1956 (SOU 1988:68). I den nya trädgården finns idag det tropiska växthuset, säsongsbunden caféverksamhet, olika områden med fokus på olika växter och andra byggnader, se figur 2 (Uppsala universitet 2020:26, Uppsala universitet 2024d). “Skandinaviska fjället”, “Blomväxternas växtträd” och “Köksträdgården” är exempel på olika områden i nya trädgården (Uppsala universitet 2020:29, Uppsala universitet 2024e, Uppsala universitet 2024f).

Figur 2. Karta över den botaniska trädgården i Uppsala. Gul markering visar avgränsningen för den botaniska trädgården. Röd markering visar området för byggnadsminnet. Den gamla trädgården innehåller en barockträdgård (1), orangeriet, Linneanum (2), prefektbostad (3), byggnad för Nordiska Afrikainstitutet och Centrum för genusvetenskap (4) och genomgripande busk- och trädsamling spridd över trädgården. Den nya trädgården innehåller ett tropiskt växthus (5), caféverksamhet (6) samt olika områden med fokus på olika växter och andra byggnader. Flygbild (Redigerad)
© Lantmäteriet

2.2.1 Utbildning och forskning

Den botaniska trädgården i Uppsala bedrevs vid dess återinvigning 1807 av universitetet. I samband med flytten av den botaniska trädgården i Uppsala flyttades växter från den gamla botaniska trädgården till den nya i syfte att bevara växksamlingarna (Uppsala universitet 2025a). År 1787 började utomhusväxer att flyttas från den gamla botaniska trädgården, idag Linnéträdgården, och år 1800–1801 påbörjades förflyttningen av inomhusväxterna (Statens fastighetsverk 2002). I vårdplanen från 2002 (Statens fastighetsverk) står det även att fyra av lagerträden som flyttades lever och är bland de äldsta i hela världen.

Växksamlingarna i trädgården användes i vetenskapliga arbeten och forskning. I en insändare från Upsala Nya Tidning år 1906 skriver Akademiträdgårdsmästaren

av botaniska trädgården, som under denna tid var Ivan Örthendahl (Uppsala universitet 2025f), att växter dragits upp från planteringar i den botaniska trädgården. Örthendahl understryker att den botaniska trädgården är till för vetenskapliga ändamål och att växter ska observeras och studeras i undersökningar (Uppsala Nya Tidning 1906). Han avslutar insändaren med att ansvariga kommer att få konsekvenser vilket understryker trädgårdens status och betydelse för forskning och det vetenskapliga arbetet. Insändaren visar på den roll som akademiträdgårdsmästaren anser att trädgård har, eller ska ha, en plats för vetenskap och utbildning.

Universitetet höll kurser och föreläsningar i trädgården som var kopplade till botanik. I Uppsala Nya Tidning (Kjellman 1895a) annonseras det om en kurs som handlar om "De kryptogama växternas systematik" som ska hållas i den botaniska lärosalen i botaniska trädgården. "Den propedeutiska kursen i fanerogamernas systematik" är ytterligare ett exempel på en kurs som hölls i botaniska lärosalen (Hedlund 1897). Även föreläsningar hölls i trädgården (Uppsala Nya Tidning 1895e). Lärare samlades också i den botaniska lärosalen. I Uppsala Nya Tidning annonserar Axel. N. Lundström (1893), lärare i botanik, till ett sammanträde för lärargruppen inom botanik för medicinsk filosofie examen. Under 1900-talet har det även anordnats utställningar i trädgården som är kopplade till trädgårdens kärnverksamhet. Figur 3–4 visar två olika utställningar från 1960-talet som är kopplade till botanik.

Figur 3. "Botaniska trädgården, ingefära och pepparrot, Uppsala, september 1961". Utställning i botaniska trädgården i Uppsala år 1961. Vad som bedöms vara rotfrukter är uppdukade på tallrikar runt ett bord (Upplandsmuseet 2020a)

Figur 4. "Hela världens nyttoväxter på utställning i Botaniska trädgården, Uppsala, september 1963". Utställning i botaniska trädgården år 1963. Vad som bedöms vara potatisar är uppdukade på tallrikar på ett bord (Upplandsmuseet 2020b)

Det har funnits ett samarbete mellan Uppsala universitet och Lantbrukshögskolan (nuvarande Sveriges Lantbruksuniversitet) sedan åtminstone i början av 1960-talet. I propositionen 1961:69 står det att undervisningen i växtsystematik vid Lantbrukshögskolan är förlagd vid Uppsala universitet och de hade därmed tillgång till den botaniska trädgården. I Utbildningsdepartementets utredning De botaniska trädgårdarnas verksamhet och finansiering (SOU 1988:68) skriver de att studerande vid Sveriges Lantbruksuniversitet använder trädgården årligen och att studenter vid trädgårdsskolor i Mellansverige regelbundet besöker trädgården. Vidare kan man läsa om att trädgården håller i guidade gruppbesök där bland annat föreningar, turister och skolklasser besöker trädgården (SOU 1988:68).

Den botaniska trädgården i Uppsala har en stor roll inom forskningen idag, de förser olika forskningsprojekt med växtmaterial samt ger forskare möjligheten att odla sitt eget forskningsmaterial (Uppsala universitet 2024a). Trädgården har fortfarande en stor betydelse inom utbildning liksom den gjorde vid sin etablering. Runt tusen studenter nyttjar den botaniska trädgården under olika kursmoment och inom flera olika ämnesområden (Uppsala universitet 2024a), allt från landskapsarkitekter till apotekare, från både Uppsala universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet. Även yngre elever använder trädgården, både förskolor och grundskolor (Uppsala universitet 2024a).

Syftet med den botaniska trädgården har varit och är att förmedla kunskap (Uppsala universitet 2020:68). De har anställda som på heltid arbetar med den pedagogiska verksamheten idag (Uppsala universitet 2020:69). Universitetet har som princip att alla växter ska ha etiketter eller skyltar med lättillgänglig information men undantag från principen förekommer. Dessa etiketter och skyltar i trädgården spelar en roll i kunskapsförmedlingen och främjar trädgårdens roll som kunskapsförmedlare. I trädgården förekommer också större informationsskyltar (Uppsala universitet 2020:61).

Under 2007 firade Linneanum 200 år (Uppsala universitet 2024g). Det firades under en vecka och kallades Linnéjubileet 2007. Öppet hus och visningar av orangerier arrangerades, och ny skyltning för alla växter i trädgården invigdes. Uppsala universitet (2024g) skriver att orangeriet är ett av få orangerier i Sverige som används för sina ursprungliga intentioner och de flesta av orangeriväxterna har odlats där i mer än 100 år.

2.2.2 Allmänhetens tillträde

Innan 1807 var slottsträdgården belägen på den plats som idag är den botaniska trädgården (Uppsala universitet 2025a). Studenterna vid Uppsala universitet fick i utbildningssyfte vistas i slottsträdgården från andra halvan av 1700-talet (Busser 1769 se Francki 1988:58). Francki skriver (1988:58) att efter 1787 blev den dåvarande slottsträdgården mer öppen för allmänheten. Det fanns regler kring hur trädgården fick användas och man kunde få böter om dessa regler inte följdes. Exempel på de regler som fanns var att man inte fick röka tobak, inte ta med hundar eller plocka eller skada växter från planteringar (Upsala Nya Tidning 1800 se Francki 1988:58). Hur allmänheten tilläts beträda och använda trädgården när den fortfarande var en slottsträdgård ger en indikation på hur det såg ut när den övergick till att vara en botanisk trädgård. Även i en tillkännagivelse från Upsala Tidning från 1802 skriver att "Kungs eller Botaniska trädgården" är öppen på söndagar från klockan 16:00 - 21:00. Under denna tid var det en övergångsperiod, från den gamla slottsträdgården till den nya botaniska trädgården, där växtsamlingar hade börjat flyttats från den gamla botaniska trädgården i Svartbäcken till den nya. Vi tolkar att tillkännagivelsen gäller för den gamla slottsträdgården, och där den nya botaniska trädgården skulle ligga. Francki (1988:58) skriver om en insändare från 1811 där skribenten vill att trädgården ska tillåta promenader oftare än endast på söndagseftermiddagen. Denna insändare visar hur öppettider var tätt efter invigningen 1807. Vidare skriver författaren att under den tid som trädgårdsmästaren Daniel Müller satt i ledning för trädgården, 1851–1857 (Uppsala universitet 2025f), började den bli mer publikinriktad, fler publika tillställningar för allmänheten som inte knöt an till trädgårdens kärnverksamhet anordnades (Nilsson 1978 se Francki 1988:58). Botaniska

trädgården uppskattade att de hade ungefär 50 000 besökare årligen enligt uppgifter från 1988 (SOU 1988:68).

Idag är den botaniska trädgården öppet året runt men den har begränsade öppettider beroende på säsong. Öppettiderna för trädgården maj - september är 07:00-21:00, och för oktober-april är öppettiderna 07:00-19:00. Tre av trädgårdens elva grindar är låsta från första snön till 1 maj vilket begränsar tillgängligheten under vintermånaderna (Uppsala universitet 2025c). Linneanum och det tropiska växthuset har likt trädgården begränsade öppettider. Trädgården och Linneanum har fri entré medan det tropiska växthuset har en inträdesavgift (Uppsala universitet 2025b). Destination Uppsala (2023) har fört besökstatistik för anläggningar i Uppsala kommun, där bland botaniska trädgården. I rapporten fastställs det att under 2023 besöktes trädgården av 356 323 personer.

2.2.3 Evenemang

Evenemang har anordnats i trädgården sedan åtminstone 1861. En av de mest framstående var vårfesten som tidigare anordnades på Polacksbacken men som flyttade till trädgården 1861 (Sundquist 1949:44,50). Detta var ett av de första evenemangen som fick anordnas i trädgården utan att vara knuten till dess kärnverksamhet (Nilsson 1978 se Francki 1988:58). Det var Uppsala studentkår som arrangerade festen och studenter bjöd in icke-studerande för att delta (Sundquist 1949:44,50). En stor samling människor samlades i trädgården för att äta, sjunga och lyssna till talare, se figur 3–4. Trädgårdens rymliga yta visade sig lämplig för dessa större fester, men de bidrog även med slitage på trädgården (Francki 1988:58). I artiklar från Upsala Nya tidning från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal går det att läsa att i samband med vårfesterna anordnades karnevaler. Vid karnevalerna anordnades karnevalståg som tågade genom botaniska trädgården (Upsala Nya Tidning 1895b) och i en artikel i Upsala Nya Tidning från 1900 går det att läsa att 400 personer deltog i tåget. I maj 1895 finns en annons där karnevalfestens "redogörare" söker byggmästare för att bygga en läktare som ska rymma 800 personer i botaniska trädgården (Upsala Nya Tidning 1895c). Vårfesten var en årlig tradition fram till 1968 (Francki 1988:58).

Figur 5. Folksamling framför Linneanum i samband med vårfesten i botaniska trädgården 1953. (Upplandsmuseet 2014a)

Figur 6. Personer sitter vid långa uppdukade bord för att äta i samband med vårfesten i den botaniska trädgården (Upplandsmuseet 2022)

Utöver vårfesten och karnevalerna har andra typer av evenemang anordnats i trädgården. I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet arrangerades bland annat promenadkonserter av Uplands regementes musikkår (Upsala Nya Tidning 1895d, 1902, 1904). Vi tolkar dessa konserter som att besökarna kan röra sig fritt genom trädgården under konserterna. Även olika typer av sporter har utförts i slutet av 1800-talet i den botaniska trädgården, till exempel kroketsspel, velocipedåkning och fotboll. En insändare i Upsala Nya Tidning från 1896 tyder dock på ett visst missnöje kring en av aktiviteterna. Skribenten uttrycker sitt missnöje över att skolungdomar spelar fotboll i trädgården trots att kroketsspel och velocipedåkning förbjöds året innan. Vidare betonar personen hur fotboll kan skada planteringar och störa den ordning och det lugn som bör präglade en botanisk trädgård.

Idag anordnar den botaniska trädgården flera evenemang årligen för besökare i alla åldrar, bland annat konserter, marknader, visningar och aktiviteter under skollov (Linnés Uppsala u.å.). Under sommarhalvåret tränar flera olika klubbar och föreningar i barockträdgården, sporter som utförs är boule, kinesiska kampsporter och yoga (Uppsala Universitet 2024b). Ett av trädgårdens återkommande evenemang är Botans dag som arrangeras årligen och består bland annat av en växtmarknad, matmarknad samt en odlartävling (Uppsala universitet 2024c). Tillställningen främjar till att lära sig mer om trädgården och botanik, och varje år lyfta olika aspekter av trädgården fram. 2023 var fokus på köksträdgården och på evenemangssidan stod det "Träffa vår personal i köksträdgården! Vi pratar ärtor och bönor på bordet" (Uppsala universitet 2025g). Året därefter, 2024, var fokus på dahlior och på evenemangssidan stod det "Träffa vår personal i barockträdgården och lär dig mer om våra sköna dahlior!" (Uppsala universitet 2024c). Inför Botans dag 2025 kommer temat att vara trädgårdens kulturarv. På evenemangssidan skriver de "Träffa vår personal i barockträdgården och lär dig mer om vårt odlade kulturarv!" (2025d).

I september varje år anordnas Kulturnatten i Uppsala och Uppsala Linneanska Trädgårdar öppnar upp botaniska trädgården för en rad olika aktiviteter. Under kulturnatten 2024 anordnades bland annat japanska kampsporter, eldshow och konserter och inför Kulturnatten 2025 planeras liknande aktiviteter (Uppsala universitet 2024h, Uppsala universitet 2024i). Sedan åtminstone 2003 har botaniska trädgården varit öppen under Kulturnatten (Hedlund 2003).

År 2012 hölls den första konserten i botaniska trädgården och 2010- och 2020-talet följdes därefter av flera konserter, med undantag för 2021–22 på grund av Covid-19 pandemin (Sternér 2022). Konserterna arrangeras i barockdelen i trädgården och scenen byggs upp framför Linneanum, se figur 7. Maxtalet för antalet åskådare för en konsert i trädgården var under 2010-talet 8500 personer

och idag är maxtaket 10 000 personer. Vid flertalet konserter har antalet åskådare varit mellan 8000–9500 personer. Vid Håkan Hellströms konsert i juni 2023 nåddes ett publikrekord på 10 000 personer (Sternern 2023). En av de arrangörer som ligger bakom flest konserter i botaniska trädgården är Kaliber Live. Kaliber Live har arrangerat bland annat Veronica Maggios, Håkan Hellströms och Lalehs konserter i botaniska trädgården (Kaliber Live u.å.).

Figur 7. Fotografi som visar en konsert med Petter, Miss Li och Magnus Uggla i augusti 2022. Framför Linneanum har en scen byggts upp och en stor samling människor har samlats i barockträdgården framför scenen (Andersson 2022)

Analys och resultat: användningen av och i botaniska trädgården och påverkan på kulturarvet

I kapitlet analyseras användningen, i form av utbildning och forskning, allmänhetens tillträde och evenemang, av den botaniska trädgården i Uppsala. Vidare analyseras användningen utifrån vår valda teoretiska bakgrund och hur detta påverkar den botaniska trädgårdens kulturarv. Sist i kapitlet presenteras en sammanfattning av analysen samt resultat.

3.1 Utbildning och forskning

Trädgårdens huvudsakliga syfte återstår än idag, de har använts och används i syfte av bevarande, utställningar, forskning och utbildning. Även fast de studerande som nyttjade trädgården har förändrats så har trädgårdens syfte förstärkts, fler studenter nyttjar trädgården i utbildningssyfte. Idag är det inte endast studenter vid Uppsala universitet som nyttjar trädgården, utan också studerande vid andra universitet. Studenter vid Sveriges Lantbruksuniversitet har nyttjat trädgården för studier sedan åtminstone 1960-talet. Grundskoleklasser besöker också trädgården. Denna utveckling ligger i linje med Uppsala universitets Mål-, policy- och strategidokument (2020:11), där ett av målen lyder "Vi skall utgöra ett stöd till forskning och utbildning". I förtydligandet av målet skriver de att universitet förser forskare vid Uppsala universitet, men också andra lärosäten, med växtmaterial (Uppsala universitet 2020:13–14). Att växtsamlingarna är viktiga för trädgården kan ses redan innan trädgårdens invigning då växtsamlingarna förflyttades från den gamla botaniska trädgården till den nya. Detta speglar att samlingarna hade en betydande roll för utbildning och forskning. Samlingarnas roll förtydligas ytterligare av akademiträdgårdsmästaren Ivan Örthendal som skriver att trädgården och dess växter är till för vetenskapliga ändamål (Upsala Nya Tidning 1906). Även de etiketter och skyltar bredvid växterna i trädgården främjar rollen som kunskapsförmedlare.

Den utbildning och undervisning som sker i trädgården kan ses som ett immateriellt kulturarv. Genom att studenter aktivt nyttjar trädgården för studier bidrar det till att bevara, upprätthålla och utveckla detta ur ett kulturarvsperspektiv. Vidare kan artikel 18 kopplas till att fler studenter vid andra lärosäten än Uppsala universitet fick nyttja trädgården. Artikeln handlar om hur trädgårdar är utformade för att användas. I och med att fler studenter nyttjade trädgården, ökade troligtvis också besöksantalet i trädgården och därmed användningen av trädgården. Detta stärker trädgårdens kulturarv då trädgården

användes i högre utsträckning. Genom att det fortfarande bedrivs utbildning och undervisning i trädgården bevarar det vad en botanisk trädgård faktiskt är. Som tidigare nämnt anordnades utställningar av växter vilket också styrker BGCI:s beskrivning av botaniska trädgårdar. Detta bekräftar att utbildning och undervisning är en central del i botaniska trädgården i Uppsala och dess kulturarv. I och med att trädgårdens ursprungliga syfte består, påverkas dess kulturarv positivt.

3.2 Allmänhetens tillträde

Hur tillgänglig den botaniska trädgården har varit för allmänheten har förändrats sedan 1807 och med tiden har den blivit allt mer tillgänglig. Vid trädgårdens återinvigning 1807 var trädgården endast öppen på söndagseftermiddagar och under 1800-talets andra hälft kom den att bli mer öppen för allmänheten. Idag är trädgården öppet året om och den har begränsade öppettider beroende på säsong.

3.2.1 Allmänhetens tillträde till trädgården då

Vi kan inte hitta ett exakt årtal som den botaniska trädgården öppnades för allmänheten utifrån den litteratur vi studerat. Vi kan dock anta att den vid dess återinvigning 1807 delvis var tillgänglig för allmänheten. En insändare från 1811 talar om att trädgården endast var öppen för allmänheten på söndagseftermiddagar (Correspondenten se Francki 1988:58). Det är högst troligt att trädgården vid dess återinvigning var öppen på liknande sätt. Två insändare, från 1800 respektive 1802, påvisar att trädgården var öppen under söndagseftermiddagar. Dessa visar hur öppettiderna var nära inpå återinvigningen 1807. Vi bedömer därför att den botaniska trädgården vid dess återinvigning 1807, fram till åtminstone 1811 endast var öppen på söndagseftermiddagar. Vi kan också anta att den botaniska trädgården kom att bli mer tillgänglig för allmänheten under 1800-talet i och med framväxten av offentliga parker under denna tid (Nolin 2000:24). Det var först under 1860- och 1870-talet som offentliga parker började anläggas i städer i högre utsträckning (Nolin 2000:24). Det är därför rimligt att anta att den botaniska trädgården blev mer tillgänglig under 1800-talets andra hälft. Något som också tyder på att trädgården kom att bli mer öppen för allmänheten under 1800-talets andra hälft är att under trädgårdsmästaren Müllers ledning under 1850-talet kom trädgården att bli mer publikinriktad (Nilsson 1978 se Francki 1988:58).

När fler människor än studenter fick tillträde till trädgården under 1800-talet användes trädgården mer. Detta kan kopplas till artikel 18 som handlar om hur trädgårdsanläggningar är utformade för att användas men att tillträdet till dem bör begränsas för att minska slitaget (ICOMOS 2011). Trädgården fick användas av allmänheten men tillträdet var begränsat till endast en eftermiddag i veckan vilket

är enligt vad artikeln anför. Huruvida tanken med begränsningen var att minska slitage av trädgården och att bevara dess kulturhistoriska värde kan vi inte utläsa. Vi fastställer att tanken om att trädgården skulle fungera som en offentlig park inte var aktuellt under 1800-talets första hälft och därför var syftet med begränsningen inte att minska slitage. Trots att vi bedömer att det är högst troligt att begränsningen till trädgården inte beror på att minska slitage av den, påverkar det ändå trädgårdens kulturarv positivt. Risken för slitage i trädgården minskar oavsett bakomliggande tankar för begränsningen, vilket är enligt artikel 18. När trädgården blev mer öppen för allmänheten, troligtvis under 1800-talets andra hälft, ökade besöksantalet. Tillträdet blev mindre begränsat jämfört med tidigare och risken för slitage ökade. Detta kan ha påverkat trädgårdens kulturarv negativt enligt artikel 18.

3.2.2 Allmänhetens tillträde till trädgården idag

Idag är den botaniska trädgården tillgänglig för allmänheten men den har begränsade öppettider. Detta kan ses som ett sätt att hantera och begränsa besöksstrycket och för att bevara trädgårdens kulturhistoriska värden. De begränsade öppettiderna kan ses som ett sätt för att trädgården ska användas på ett hållbart sätt utan att orsaka slitage i den. Genom att undvika slitage bevaras trädgårdens kulturhistoriska värde och detta är enligt artikel 18. Öppettiderna varierar beroende på säsong men trädgården är öppen varje dag året om för allmänheten. Människor kan besöka trädgården när de vill utan att behöva planera sina besök, vilket i sin tur främjar närheten till naturen. Detta ligger delvis i linje med artikel 19 som beskriver att trädgårdar ska främja närhet till naturen och vara en vilsam plats. I och med att artikeln delvis uppfylls, påverkas trädgårdens kulturarv positivt.

Antalet besökare i den botaniska trädgården har ökat sedan 1807. I och med att trädgården från början endast fungerade som en undervisningsträdgård där studenter fick vistas var målgruppen för besökare begränsad. När trädgården med tiden blev öppen för allmänheten blev målgruppen för besökarna bredare och vi kan därför anta att besöksantalet ökade. Mellan åren 1988 och 2023 har besöksantalet sjudubblats, från 50 000 till 356 323 besökare (SOU 1988:20, Destination Uppsala 2023). Utifrån artikel 18 innebär ökningen en negativ påverkan av trädgårdens kulturarv för att tillträdet har ökat vilket riskerar ökat slitage av trädgården.

3.3 Evenemang

Sedan trädgårdens återinvigning 1807 har det arrangerats olika evenemang, aktiviteter och tillställningar i trädgården. Under 1800–1900-talet anordnades vårfester av Uppsala studentkår och under 1900-talet arrangerades bland annat

utställningar, se figur 3–4. Under 2000-talet och fram till idag anordnas konserter, marknader, guidade visningar och aktiviteter för barn under skollov (Linnés Uppsala u.å.). Under detta kapitel analyseras det hur denna typ användning har påverkat trädgårdens kulturarv.

3.3.1 Evenemang med lägre besöksantal

Under 1960-talet anordnades utställningar av nyttoväxter (se figur 3–4) vilket påminner om vissa evenemang idag, till exempel Botans dag. Ett av syftena med Botans dag är att främja besökarnas anknytning till botanik. Enligt Uppsala universitets Mål-, policy- och strategidokumentet (Uppsala universitet 2020:68) vill trädgården öka allmänhetens intresse kring bevarande av växter och kulturarvsväxter. Botans dag och 1960-talets utställningar är exempel på tillställningar som vill främja besökarnas anknytning till botanik och odling. Utifrån bilderna på utställningarna (se figur 3–4) går det inte att bedöma vilka som fick besöka dem, antingen var det ett öppet evenemang för allmänheten eller mer riktat mot verksamma inom odling och botanik. Dessa evenemang är i linje med Uppsala universitet och Uppsala Linneanska trädgårdars tankar om att främja allmänhetens intresse kring botanik. Dessa evenemang knyter an till trädgårdens kärnverksamhet vilket stärker trädgårdens kulturarv.

Andra typer av evenemang som arrangeras idag är marknader, sportaktiviteter och aktiviteter för barn under skollov vilka inte har en tydlig koppling till botanik och botaniska trädgårdar (Linnés Uppsala u.å, Uppsala universitet 2024b). Vi bedömer att dessa aktiviteter, som har ett lägre besöksantal och som sker under uppstyrd och kontrollerade former, inte orsakar något större slitage av trädgården. Dessa påverkar inte trädgårdens kulturarv negativt. Dessa evenemang kan skapa en tydligare anknytning till trädgården för en bredare målgrupp som eventuellt inte hade besökt trädgården annars. Genom att anknytningen till trädgården förstärks, hålls trädgården levande och därmed förstärks dess kulturarv. Detta anspelar även på ett mål från Uppsala universitet (2020:69-70) som handlar om att de vill locka nya besökare genom samarbeten med lokala aktörer. Däremot anordnas större evenemang som vi bedömer ha en negativ påverkan på trädgården.

3.3.2 Evenemang med högre besöksantal

Det har också anordnats evenemang som har högre besöksantal än de tidigare nämnda. Till exempel studenternas vårfester och dagens konserter. De vårfester och karnevaler som anordnades under 1800–1900-talet liknar de konserter som anordnas idag på så sätt att de inte har någon direkt koppling till botanik eller botaniska trädgårdar. Vi ser dock att vårfesten och karnevalen skiljer sig väsentligt från konsakterna. En viktig skillnad är antalet besökare under respektive

evenemang. Det finns ingen exakt statistik för besöksantalet vid vårfesterna och karnevalerna, men utifrån bilder att bedöma (se figur 5–6) är besöksantalet betydligt lägre jämfört med besöksantalet under de konserter som anordnas idag som besöks av upp till 10 000 personer (Sternier 2023). Ytterligare en faktor som vi ser skiljer evenemangen åt är det slitage vi bedömer att de orsakar. Konserterna har ett betydligt högre besöksantal och bedöms utföras på ett mer vilt sätt med dansande och hoppande besökare på en liten yta. Anläggningen kan påverkas negativt, både genom nedskräpning och genom slitage främst på gröna ytor vilket antas ske under dessa evenemang med höga besöksantal. Trots att vårfesterna inte hade en koppling till botanik så hade arrangörerna, Uppsala studentkår, en tydlig koppling till universitetet och utbildning, vilket skiljer sig från dagens konserter.

Konserterna i botaniska trädgården arrangeras sedan 2012 i barockträdgården och många av dessa har haft mellan 8000–9500 besökare (Sternier 2022), vilket är ett stort antal människor jämfört med de andra evenemang som arrangeras. Utifrån våra tidigare resonemang konstaterade vi att anläggningen påverkas negativt genom både nedskräpning och slitage på gröna ytor. Det finns inte några offentliga dokument tillgängliga som reglerar hur trädgården får brukas vid dessa större evenemang eller vilka eventuella risker dessa kan medföra. Vi ser detta som en brist hos Statens fastighetsverk som förvaltar byggnadsminnet. Detta kan påverka trädgårdens kulturarv negativt. Att det inte finns en tydlig definition om hur trädgården får brukas under större evenemang för att inte riskera trädgårdens fysiska miljö och därmed dess kulturarv, går emot artikel 19.

Konsertevenemangen motsätter sig även artikel 18 som menar att tillträdet till trädgården bör begränsas för att minska slitage. Konserterna främjar ett stort antal besökare på samma gång vilket ökar risken för slitage och kan skada trädgårdens kulturhistoriska värden.

Trots att konserter inte helt överensstämmer med artikel 18 eller 19, är konserter enligt ett av Uppsala universitets mål som handlar om att trädgården ska samarbeta med lokala aktörer för att locka nya besöksgrupper och inspirera till återbesök. Trots att konserter är enligt Uppsala universitets mål för trädgården, bedömer vi att det finns en risk för att det visuella uttrycket för trädgården går förlorat vilket kan påverka trädgårdens kulturarv negativt. Utöver de konserter som anordnas idag, bedömer vi att övriga evenemang och aktiviteter som anordnats, både under 1900-talet och idag, har en positiv påverkan på trädgården. Det handlar om evenemang och aktiviteter som promenadkonserter, marknader, utställningar, guidade visningar, sporter och aktiviteter för barn under skollov. Dessa evenemang och aktiviteter riktar sig till olika målgrupper, både barn och vuxna, och där flera av aktiviteterna har tydlig koppling till botanik, vilket stärker trädgårdens kulturarv. Detta är också enligt Uppsala universitets (2020:11) mål om att trädgårdarna ska erbjuda olika typer av aktiviteter för olika målgrupper.

3.4 Resultat: påverkan av kulturarv

Resultatet av analysen visar att utbildning och forskning har varit en stor del av Uppsalas botaniska trädgårds roll från grundandet och fram till idag. Utbildning och forskning är trädgårdens kärnverksamhet och en del av dess kulturarv. Att främja kärnverksamheten är att styrka kulturarvet. Det är även enligt de mål som trädgården har att vara en kunskapsförmedlare. Denna typ av användning är i linje med det artikel 18 och artikel 19 anför i att ha tydliga definitioner för hur trädgården används och bidrar inte till tillträde som riskerar slitage.

Hur begränsat allmänhetens tillträde till trädgården har varit har sett olika ut sedan 1807. Tillträdet var som mest begränsat vid återinvigningen och kom att bli mer öppen med tiden. Begränsningen av allmänhetens tillträde var inte för att minska slitage, men oavsett bakomliggande tankar är detta enligt artikel 18. Minskat tillträde till trädgården minskar risken för att den utsätts för slitage och därmed påverkas trädgårdens kulturarv positivt. Med tiden, när tillträdet ökade för allmänheten, riskeras trädgården att utsättas för slitage och därmed försvagas dess kulturarv. Det finns än idag begränsade öppettider vilket är enligt artikel 18. Artikel 19 uppfylls delvis genom att trädgårdens öppettider uppmuntrar besökarnas närhet till naturen.

Resultatet visar att evenemang kan både försvaga och stärka trädgårdens kulturarv och det är evenemangens besöksantal som avgör det. Evenemang som har lägre besöksantal och sker under uppstyrd former, som marknader, visningar och sporter, stärker trädgårdens kulturarv och är enligt det artikel 19 anför om att historiska trädgårdar ska inrymma tillställningar som bidrar till dess visuella uttryck. De evenemangen med lägre besöksantal skapar möjligheten för att fler personer kan knyta an till trädgården och därmed ta del av dess kulturarv. När fler har en anknytning till trädgården stärks dess kulturarv. Större evenemang som konserter riskerar att skada kulturarvet, speciellt den byggnadsminnesmärkta barockträdgården. Dessa evenemang motsätter sig artikel 18 genom att istället främja tillträde. Artikel 19 främjar att trädgården ska användas som samlingsplats, men det ska då ske under tydligt definierade former, vilket dessa konserter inte gör. Att det inte finns några tydliga definitioner för större evenemang gör att kulturarvet riskeras att försvagas under dessa tillställningar. Evenemang följer den målsättning som utläses från Mål-, policy-, och strategidokumentet men denna målsättning motsätter sig artikel 18 och 19 från Florensdokumentet.

Diskussion

Följande kapitel består av tre avsnitt som handlar om etik och hållbarhet kopplat till våra resultat, en reflektion kring våra metodval samt framtida forskningsfrågor som kan vara intressanta och relevanta att undersöka inom ämnesområdet.

4.1 Etik och hållbarhet

Under de senaste 13 åren har den botaniska trädgården i Uppsala börjat användas för större kommersiella evenemang såsom konserter vilka många haft 8000–9500 åskådare. De tidigare evenemangen som anordnats i trädgården har inte varit i samma storlek. Denna utveckling väcker frågor om hållbarhet och etik.

I resultatet framlades det att konserter som anordnas idag har en betydande påverkan på trädgårdens kulturarv. Å ena sidan bidrar konsertevenemangen till att en bredare publik besöker trädgården och kan stärka människors relation till den, som Uppsala universitets styrdokument vill uppnå. Å andra sidan kan dessa evenemang utgöra en risk för slitage av trädgårdens fysiska miljö, något som inte nämns av trädgårdens ansvariga. Under evenemang med höga besöksantal, som konserter, används trädgården intensivt och kan öka belastningen på gräsmattor och planteringar. Konserterna hålls dessutom i barockträdgården, framför Linneanum, vilka är byggnadsminnen. Detta väcker frågor om hur trädgårdens historiska värden kan bevaras samtidigt som det anordnas evenemang som riskerar att förstöra dessa värden.

Ett dilemma i den botaniska trädgården i Uppsala är relationen mellan ekonomiska intressen och kulturarv. Konserterna som arrangeras är kommersiella evenemang för att de genererar intäkter. Syftet med botaniska trädgårdar är att bevara växtsamlingar, utbilda, forska och ha utställningar kopplade till botanik (BGCI u.å.). Vad händer med den botaniska trädgården när dess historiska miljö används i kommersiella sammanhang? Man kan fråga sig om syftet med trädgården förskjuts. Vidare kan man också fråga sig om riskerna med att vinstdrivande evenemang får ett större utrymme i trädgården. Kan det leda till att bevarandet av kulturarvet ställs i konflikt mot en ekonomisk vinning? Är det etiskt försvarbart att ekonomiska intressen styr användningen på en plats med höga kulturhistoriska värden? En annan central fråga är vem som bär ansvaret för att balansera det ekonomiska intresset med bevarandet av kulturarvet. Finns det en strategi om hur intäkterna från evenemangen ska återinvesteras i trädgården?

Utifrån föregående dilemma dyker ytterligare frågor upp. Varför arrangeras konserter i den botaniska trädgården som har höga kulturhistoriska värden och har delar som räknas som byggnadsminnen? Varför arrangeras inte konserter istället i

Stadsträdgården i Uppsala, Polacksbacken, Observatorieparken eller i Ekonomikumparken?

Botaniska trädgården i Uppsala är inte ensam med att arrangera evenemang i dess trädgård. Sofiero Slott i Helsingborg är ytterligare ett exempel (Sofiero u.å.a). Likt botaniska trädgården i Uppsala arrangerar de också event som relaterar till botanik, till exempel deras Trädgårdsdagar då parken har utställningar, trädgårdsinspiration och föreläsningar (Sofiero u.å.b). Detta kan liknas med Botans dag som anordnas i Uppsala. De arrangerar även konserter i deras slottsträdgård (Sofiero u.å.a). Håkan Hellström spelade två konserter i Sofieros slottsträdgård under sommaren 2023 och hade 10 000 i publiken vardera gång, vilket innebär att det var utsålt (Steen 2023). Det finns likheter mellan evenemangen som anordnas i trädgårdarna och hur de påverkar kulturarvet. De större evenemangen, som konserter, utgör en risk för den botaniska trädgården och dess kulturarv, medan de mindre evenemangen främjar trädgårdens botaniska arv positivt. Samma resonemang kan appliceras för Sofieros slottsträdgård. Det finns dock en stor skillnad mellan dessa två trädgårdar, Sofieros slottsträdgård är inte byggnadsminnesmärkt. Därav finns det inte lika självklara argument som med Uppsalas botaniska trädgård och den byggnadsminnesmärkta barockträdgården där konserterna hålls, men samma risker för slitage och förstörelse råder för Sofieros slottsträdgård anser vi. Sofieros slottsträdgård ger dock en förståelse om att dessa evenemang kanske är en del av moderna trädgårdars roll.

Kew Garden i England är en botanisk trädgård som har höga kulturhistoriska värden och är på UNESCO:s världsarvslista. Likt den botaniska trädgården i Uppsala arrangeras konserter i Kew Garden (UNESCO 2020:23). UNESCO har uppfört ett dokument som handlar om hur trädgården ska förvaltas (UNESCO 2020:1). I dokumentet skriver UNESCO (2020:1) att besöksantalet har ökat och att det beror på ett "successful event and exhibition programme". Vidare skriver de att förvaltningen ska utföras på ett sätt som respekterar och bevarar trädgården (UNESCO 2020:5). De identifierar att ett ökat besöksantal leder till påfrestningar på bland annat platsens fysiska miljö. Vidare skriver de att temporära strukturer och evenemang ska placeras på ett sätt som undviker potentiella skador på historiska byggnader, arkeologin och landskapet. (UNESCO 2020:65, 76) Utifrån dokumentet att bedöma finns en uttänkt riskhantering för hur Kew Garden får användas. Dokumentet är framtaget av UNESCO för att trädgården räknas som ett världsarv, men ett liknande dokument för den botaniska trädgården i Uppsala bör utformas för att förstå de potentiella riskerna som evenemang kan medföra samt hur trädgården bör förhålla sig till dem.

I framtiden finns det utmaningar med att arbeta bort de dilemman som finns kopplade till de större evenemang som anordnas både i den botaniska trädgården i

Uppsala men också på andra platser av höga kulturhistoriska värden. Det behövs tydligare riktlinjer för evenemang på sådana platser. Statens fastighetsverk, ägare av botaniska trädgården, och Uppsala universitet, hyresgäst i trädgården, bör utforma ett dokument innehållande eventuella risker med större evenemang samt riktlinjer med hur evenemangen får ordnas på ett sätt så trädgårdens kulturarv inte skadas.

4.2 Metodreflektion

Studien har genomförts utifrån en litteraturoversikt och dokumentstudie med ett teoretiskt perspektiv utifrån artikel 18 och 19 från ICOMOS Florensdokumentet. Analysen är baserad på vår tolkning av två artiklar från Florensdokumentet samt kompletterande litteratur för att förstå resultatet. Analysen och resultatet är därför ett perspektiv på hur den förändrade användningen av och i trädgården kan ha eller har påverkat trädgårdens kulturarv. Ett annat val av teoretiskt perspektiv eller litteratur hade därmed genererat ett annorlunda resultat.

Arbetet begränsades till platsen som den botaniska trädgården ligger på idag och vi exkluderade den botaniska trädgården när den låg på öster sida av Fyrisån, innan den flyttades. Exkluderingen kan dock ha påverkat resultatet på så sätt att det genererade i en mindre variation mellan olika tidsepoker gällande användning av och i trädgården. Ett annorlunda resultat hade kunnat leda till att vi hade värderat trädgårdens kulturarv på ett annorlunda sätt. En större variation kunde troligtvis ha nåtts genom att inkludera den botaniska trädgården innan den flyttades.

Det finns svagheter med val av metod och material. Florensdokumentet (2011) består av 25 artiklar som handlar om hur kulturarv bör värderas och behandlas på bästa sätt. Fem av dessa 25 artiklar handlar om användningen av trädgårdsanläggningar och i arbetet använde vi oss endast av två artiklar kopplade till användningen. Artiklarna valdes för att vi ansåg att dessa artiklar var mest intressanta att utgå ifrån, utifrån syftet och frågeställning för arbetet. En fråga vi kan ställa oss är hur val av artiklar påverkar analysen och resultatet. Kan vi dra en fullbordad slutsats om hur den förändrade användningen påverkar botaniska trädgårdens kulturarv genom att endast utgå från två artiklar? Det ger en begränsad slutsats eftersom dessa två artiklar inte kan definiera kulturarvets påverkan till fullo.

En till svaghet med val av metod och material är att vi har en begränsad empiri. Vår studie bygger på litteratur och dokument. Vi har inte använt oss av enkäter eller intervjuer av exempelvis forskare eller andra relevanta personer för arbetet, för att samla in material. Detta kan vara en begränsning för att få en bredare och djupare förståelse kring hur olika personer och aktörer tänker om trädgårdens

användningen och påverkan av dess kulturarv. Ytterligare en begränsning med val av material är att den nästan uteslutande bygger på svenska källor. Eftersom att arbetet handlar om den botaniska trädgården i Uppsala är det relevant att svenska källor har använts, men det finns också en begränsning med detta. Det kan leda till att jämförelser med andra botaniska trädgårdar i andra länder går förlorade. De källor som är internationella är ICOMOS och BGCI som båda är organisationer som internationellt arbetar med historiska trädgårdsanläggningar och botaniska trädgårdar.

Ytterligare en svaghet med vår metod är att vi arbetade med ett urval av källor som vi ansåg vara representativa för frågeställningen. Detta medför bland annat att inte alla evenemang som ägt rum tas med i arbetet. Om studien hade utförts med ett val av andra kategorier hade resultatet förändrats. Att avgränsa arbetet till endast en av de kategorierna vi valde hade medfört en djupare analys av den valda kategorin. Om en sådan avgränsning hade gjorts från början av arbetet hade det lett till en mer strukturerad och effektiv datainsamling om trädgårdens användning.

Intervjuer med personer som förvaltar och forskar om trädgården varit ett bra komplement till vår litteraturöversikt. Intervjuer och enkäter med personer som besöker trädgården både ofta, sällan och aldrig hade också varit ett bra komplement för att förstå enskilda personers tankar om människors användning av och i den botaniska trädgården i Uppsala. Ännu en förbättring av metod och material är att göra ett fältbesök i trädgården. Vi hade då kunnat samla in data om hur folk använder trädgården.

En begränsning i arbetet är att vi som författare är studenter inom landskapsarkitektur vilket kan ha påverkat både våra medvetna och omedvetna tolkningar och värderingar av materialet. Under utbildningen har vi lärt oss att kulturarv är viktigt att bevara och bör tas i beaktning vid planering. Vår förståelse för kulturarv har med stor sannolikhet formats utifrån vår utbildning vilket påverkar hur vi tolkar och värderar materialet. Det är högst troligt att en person med en annan akademisk bakgrund hade tolkat materialet annorlunda eller valt att fokusera på andra aspekter som bakom användningen av och i trädgården. Det är viktigt att vara medveten om hur vår roll som landskapsarkitektstudenter har påverkat arbetet då det inte bara påverkat tolkningar och värderingar av material. Vår akademiska bakgrund inom ämnesområdet landskapsarkitektur har även haft stor inverkan på vilka frågor som ställts. Vårt perspektiv och uppfattning av kulturarv och trädgårdshistoria medför medvetna och omedvetna avvägningar angående vilka frågor som har ställts genom arbetet. Vilka frågor som har ställts kommer i sin tur påverka de resultat och slutsatser vi uppnått.

Vår slutsats är att metodvalen gjorde att vi uppnådde arbetets syfte. Efter arbetets gång har vi lärt oss mycket mer om det valda ämnet och det är lätt att vara efterklok med vår nya kunskap.

4.3 Framtida forskning

Det finns ett behov av att undersöka hur mänsklig användning av, i och runtomkring botaniska trädgårdar påverkar dess kulturarv. I den här studien behandlade vi användningen av och i trädgården i form av utbildning och forskning, tillgänglighet för allmänheten samt evenemang. Uppsala har varit och är en växande stad. I en framtida forskningsstudie hade det varit intressant att undersöka hur omkringliggande miljö påverkar den botaniska trädgårdens kulturarv. Vidare hade det varit intressant att se om resultatet kan appliceras på andra botaniska trädgårdar i Sverige men också i andra länder.

Under de senaste 50 åren har botaniska trädgårdar fått en stor roll i att bevara och skydda växtarter då dessa utgör grunden till många ekosystem (BGCI u.å.). Millennium Ecosystem Assessment (2003) delar in ekosystemtjänster i fyra kategorier där kulturella ekosystemtjänster utgör en kategori. En av de kulturella ekosystemtjänsterna behandlar "Kulturarv och identitet" och innebär att "Grönska och natur skapar attraktiva miljöer, bidrar till den lokala identiteten och är en del av kulturarvet" (Boverket 2023). I en framtida forskningsstudie hade det därför varit intressant att undersöka hur växter och ekosystem påverkar kulturarvet dels i den botaniska trädgården i Uppsala och dels i botaniska trädgårdar i stort. Agenda 2030 innehåller tre perspektiv om hållbar utveckling där den miljömässiga dimensionen utgör en av dem (Svenska FN-förbundet u.å.). Riksantikvarieämbetet (2023:7) tolkar och kopplar kulturarv till dimensionen på så sätt att kulturarv på olika sätt gynnar biologisk mångfald. Riksantikvarieämbetets tolkning styrker och bekräftar att kulturarv har en stor påverkan av biologisk mångfald och ekosystem.

Det anordnas och har anordnas flera evenemang och aktiviteter som inte rör botanik, vilket vi i sig inte anser vara ett hot mot trädgårdens kulturarv. Något som vi däremot ser utgöra ett hot mot kulturarvet är de höga deltagarantalen vid evenemang som konserter. I en framtida forskningsstudie hade det därför varit intressant att undersöka vart gränsen går för respektive besöksform gällande deltagarantal. Vidare väcks det även frågor om varför konserter anordnas i den botaniska trädgården som har höga kulturhistoriska värden. Varför anordnas det istället inte i Stadsträdgården, Polacksbacken eller Ekonomikumparken? I och med att delar av den botaniska trädgården i Uppsala är byggnadsminnen hade det varit intressant att se hur andra anläggningar i Sverige som också är byggnadsminnen förhåller sig till detta dilemma.

Den botaniska trädgården i Uppsala anlades där den tidigare slottsträdgården låg som tillhörde Uppsala slott. Om slottsträdgården hade funnits kvar idag är det högst troligt att den hade haft höga kulturhistoriska värden. Det hade därför varit intressant att undersöka hur slottsträdgården i Uppsala påverkades av att botaniska trädgården anlades där? Vilka värden gick förlorade?

Referenser

- Botanic Gardens Conservation International (u.å.). *Botanic Gardens and Plant Conservation*. <https://www.bgci.org/about/botanic-gardens-and-plant-conservation/> [2025-02-04]
- Boverket (2023). *Kulturella ekosystemtjänster*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planeringsfragor/ekosystemtjanster/olika-typer-av-ekosystemtjanster/kulturella-ekosystemtjanster/> [2025-02-26]
- Boverket (2024). *Europeiska landskapskonventionen*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/andra-Styrmedel-for-kulturvarden/landskapskonventionen/> [2025-02-18]
- Council of Europe (2000). *Europeiska landskapskonventionen*. Florens: Europarådet. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f3fbe> [2025-02-18]
- Destination Uppsala (2023). *Besöksmålsstatistik 2023*. <https://destinationuppsala.se/om-destination-uppsala/statistik/> [2025-03-11]
- Francki, K. (1988). *Uppsala slotts trädgårdar: den "Botaniska slottsträdgården" i Uppsala*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Institutionen för landskapsplanering.
- Hedlund, K (2003). Kulturnatten i Uppsala växer. *Upsala Nya Tidning*, 2003-09-13. <https://www.unt.se/nyheter/uppsala/artikel/kulturnatten-i-uppsala-vaxer/r5mwyeqj> [2025-03-10]
- Hedlund, T (1897). Universitetets ansalgstafla. *Upsala Nya Tidning*, 04 september. <https://tidningar.kb.se/4dx61nxm2z3b41l4/part/1/page/2?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20botaniska%20%C3%A4rosalen> [2025-03-10]
- Hobhouse, P & Edwards A. (2019). *The story of gardening*. London: Pavilion
- ICOMOS Sweden (u.å.). *Om oss*. <https://icomos.se/om-oss/> [2025-02-19]
- International Council on Monuments and Sites (2011). *The Florence Charter*. <https://www.icomos.org/en/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/158-the-florence-charter> [2025-02-03]
- International Council on Monuments and Sites (u.å.a). *The Venice Charter*. <https://www.icomos.org/en/participer/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/157-the-venice-charter> [2025-02-18]
- International Council on Monuments and Sites (u.å.b). *List of International Scientific Committees*. <https://www.icomos.org/en/about-icomos/committees/scientific-committees/list-and-goals-of-isc> [2025-02-25]
- International Scientific Committee on Cultural Landscapes (u.å.). *ISCCL History*. <https://landscapes.icomos.org/about/isccl-history/> [2025-02-25]

- Kaliber Live (u.å.). *OM KALIBER LIVE*. <https://kaliberlive.com/om-klbr/> [2025-03-10]
- Kjellman, F.R (1895a). Universitetets ansalgstafla. *Upsala Nya Tidning*, 02 februari. <https://tidningar.kb.se/x6qcfl2zyhddrt61/part/1/page/2?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20kurs> [2025-03-10]
- Kulturdepartementet (1993). *Fastställande av skyddsföreskrifter för vissa statliga byggnadsminnen i Uppsala kommun och län*. Dnr Ku93/ 1466-1473, 1607, 1613/K (1993-06-24)
- Linnés Uppsala (u.å.). *Evenemang*. <https://linneuppsala.se/evenemang/> [2025-02-04]
- Lundström, A. N (1893). Universitetets ansalgstafla. *Upsala Nya Tidning*, 13 september. <https://tidningar.kb.se/nxgqx4tjlhg89w24/part/1/page/2?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20kollegiet%20skolgatan> [2025-03-10]
- Länsstyrelsen Uppsala län (u.å.). *Byggnadsminnen*. <https://www.lansstyrelsen.se/upsala/samhalle/kulturmiljo/byggnadsminnen.html> [2025-02-19]
- Millennium Ecosystem Assessment (2003). MA Conceptual Framework. Millennium Ecosystem Assessment. <https://www.millenniumassessment.org/documents/document.769.aspx.pdf> [2025-03-20]
- Nolin, C (2000). 1800-talets offentliga park: framväxt och funktion. I: Holmberg, I (red.), *PARK & TRÄDGÅRD i kulturarvsperspektiv. Dokumentation från temadagen Trädgårdar & parker, historia & förvaltning*. November 2000 Göteborg. s. 24-31.
- Nyström Kronberg, E. (1996). Parker och trädgårdar i svensk lagstiftning och i internationella överenskommelser. I: Bonnier A.C & Lundquist K. (red.), *Historiska parker och trädgårdar – ett arv att vårda och sköta*. 21-23 september 1994 Alnarp. s. 6–7
- Prop. 1961:69. *Kungl. Maj:ts proposition nr 69 år 1961*. Stockholm.
- Riksantikvarieämbetet (2023). *Räkna med kulturarv: hållbarhet och klimat*. (ISBN 978-91-7209-906-7). Riksantikvarieämbetet. [CC BY](#)
- Riksantikvarieämbetet (u.å.a). *Definition av kulturarv och kulturmiljö*. <https://www.raa.se/kulturarv/definition-av-kulturarv-och-kulturmiljo/> [2025-02-24]
- Riksantikvarieämbetet (u.å.b). *Statliga byggnadsminnen*. <https://www.raa.se/kulturarv/byggnader/forteckning-over-statliga-byggnadsminnen/> [2025-03-11]
- Riksantikvarieämbetet (u.å.c). *Immateriellt kulturarv*. <https://www.raa.se/kulturarv/immateriellt-kulturarv/> [2025-03-03]
- SFS 1942:350. *Lag om fornminnen*. Utbildningsdepartementet.
- SFS 1960:690. *Lag om byggnadsminnen*. Utbildningsdepartementet
- SFS 1985:1104. *Lag om skydd mot utförsel av vissa äldre kulturföremål*. Utbildningsdepartementet.
- SFS 1988:950. *Kulturmiljölag*. Kulturdepartementet
- SFS 2013:558. *Förordning om statliga byggnadsminnen*. Kulturdepartementet.

- Sofiero (u.å.a.). *Kalender*. <https://sofiero.se/planera-besok/kalender/> [2025-03-04]
- Sofiero (u.å.b.). *Trädgårdsdagarna 2025 – Helg 16-17 & 23-24 augusti*.
<https://sofiero.se/event/tradgardsdagarna-2025-helg-16-17-23-24-augusti/> [2025-03-04]
- SOU 1988:68. Betänkande från 1988 års utredning om översyn av de botaniska trädgårdarnas verksamhet och finansiering. *De botaniska trädgårdarnas verksamhet och finansiering*.
- Statens fastighetsverk (2002) *BOTANISKA TRÄDGÅRDEN I UPPSALA Vårdprogram för Gamla trädgården*. [Internt material]
- Statens fastighetsverk (2025a). *Botaniska trädgården, Uppsala*. <https://www.sfv.se/vara-fastigheter/sverige/uppsala-lan/botaniska-tradgarden-uppsala/> [2025-02-04]
- Statens fastighetsverk (2025b). Linneanum. <https://www.sfv.se/vara-fastigheter/sverige/uppsala-lan/linneanum-uppsala/> [2025-03-19]
- Steen, H (2023). Sprakande pop'n'soul med Håkan Hellström. *Aftonbladet*, 20 juni. <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/musik/a/9z0yQ9/hakan-hellstrom-pa-sofiero-i-helsingborg-recension> [2025-03-04]
- Sterner, G (2022). Botaniska rockar – dags för stora konserter igen. *Upsala Nya Tidning*, 10 augusti. <https://www.unt.se/kultur/konsert/artikel/tio-ar-av-jattekonserter-nu-rockar-botan-igen-lalehs-spelning-blev-startskottet/lqq4vv8l> [2025-02-03]
- Sterner, G (2023). Håkans konsert var den största någonsin i Botaniska. *Upsala Nya Tidning*, 22 juni. <https://www.unt.se/kultur/musik/artikel/beskedet-efter-rekordet-publiktaket-kan-hojas/rmkpoz8l> [2025-02-03]
- Sundquist, N (1949). Uppsala borgerskaps majfest för studenterna 1849: Kring ett sekelminne och en tavla.
<https://aarsbokenuppland.se/onewebmedia/1949%20%28044-052%29%20Borgerskapets%20majfest%20f%C3%B6r%20Uppsala%20studenter%20%C3%A5r%201849%20-%20Nils%20Sundquist.pdf>
- Svenska FN-förbundet (u.å.). *Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling*.
<https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda2030-och-de-globala-malen/> [2025-03-03]
- UNESCO (2020). *Royal Botanic Gardens, Kew-Management Plan 2020-2025*.
 UNESCO. https://www.kew.org/sites/default/files/2021-05/Kew%20World%20Heritage%20Site%20Management%20Plan%202019-2025_1.pdf [2025-03-10]
- UNESCO (u.å.). *UNESCO in brief*. <https://www.unesco.org/en/brief> [2025-02-03]
- Uppsala universitet (2020). *Mål-, policy- och strategidokument: för Uppsala Linneanska Trädgårdar*. [Internt material]
- Uppsala universitet (2024a). *Verksamhet*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/om-tradgarden/verksamhet> [2025-02-19]

- Uppsala universitet (2024b). *Träna i våra trädgårdar 2024*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/utställningar-och-evenemang> [2025-02-03]
- Uppsala universitet (2024c). *Botans dag*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/utställningar-och-evenemang/arkiv/2024-09-01-botans-dag> [2025-02-19]
- Uppsala universitet (2024d). *Café, butik och fest*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/besok-oss/cafе-butik-och-fest> [2025-03-08]
- Uppsala universitet (2024e). *Köksträdgården*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/vara-vaxter-och-sevardheter/sevardheter/kokstradgarden> [2025-03-08]
- Uppsala universitet (2024f). *Skandinaviska fjället*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/vara-vaxter-och-sevardheter/sevardheter/skandinaviska-fjallet> [2025-03-08]
- Uppsala universitet (2024g). *Linneanum med orangeriet firar 200 år*. <https://www.uu.se/press/pressmeddelanden/2007/2007-02-13-linneanum-med-orangeriet-firar-200-ar> [2025-03-11]
- Uppsala universitet (2024h). *Kulturnatt i Botaniska trädgården*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/utställningar-och-evenemang/arkiv/2024-09-14-kulturnatt-i-botaniska-tradgarden> [2025-03-10]
- Uppsala universitet (2024i). *Kulturnatt i Botaniska trädgården*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/utställningar-och-evenemang/arkiv/2025-09-13-kulturnatt-i-botaniska-tradgarden> [2025-03-10]
- Uppsala universitet (2025a). *Trädgårdarnas historia*. <https://www.uu.se/vara-botaniska-tradgardar/om-de-linneanska-tradgardarna/tradgardarnas-historia> [2025-02-04]
- Uppsala universitet (2025b). *Entréavgifter, biljetter och årskort Botaniska trädgården*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/besok-oss/entreavgifter-biljetter-och-arskort> [2025-02-03]
- Uppsala universitet (2025c). *Öppettider*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/besok-oss/oppettider> [2025-02-19]
- Uppsala universitet (2025d). *Botans dag*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/utställningar-och-evenemang/arkiv/2025-09-07-botans-dag> [2025-02-25]
- Uppsala universitet (2025e). *Hitta till Centrum*. <https://www.uu.se/centrum/genusvetenskap> [2025-03-07]
- Uppsala universitet (2025f). *Kända personer i trädgårdarnas historia*. <https://www.uu.se/vara-botaniska-tradgardar/om-de-linneanska-tradgardarna/tradgardarnas-historia/kanda-personer-i-tradgardarnas-historia> [2025-03-10]

- Uppsala universitet (2025g). *Botans dag*. <https://www.uu.se/botaniska-tradgarden/utställningar-och-evenemang/evenemang/arkiv/2023-09-03-botans-dag> [2025-03-11]
- Uppsala Nya Tidning (1895b). Upsala Studentkårs Vårfest. *Uppsala Nya Tidning*, 15 maj. <https://tidningar.kb.se/jsbz11dbg1r8cw41/part/1/page/1?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20karneval> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1895c). Entreprenad. *Uppsala Nya Tidning*, 1 maj. <https://tidningar.kb.se/z7rdgh4vw028n95x/part/1/page/1?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20800> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1895d). Promenadkonsert i Botaniska trädgården. *Uppsala Nya Tidning*, 31 augusti. <https://tidningar.kb.se/v4n9clpcs745kkf8/part/1/page/1?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20promenad> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1895e). Upsala. *Uppsala Nya Tidning*, 10 augusti. <https://tidningar.kb.se/bl4rt28p8cc07858/part/1/page/2?q=botaniska> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1896). Från allmänheten. *Uppsala Nya Tidning*, 27 april. <https://tidningar.kb.se/w5pb6h1mtwtd7ssd/part/1/page/3?q=krocketspel> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1900). Upsala. *Uppsala Nya Tidning*, 21 maj. <https://tidningar.kb.se/jsblp979gqm682dk/part/1/page/2?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20karneval> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1902). Upsala. *Uppsala Nya Tidning*, 29 augusti. <https://tidningar.kb.se/3cw5sp1n106vsf2w/part/1/page/2?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20promenad> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1904). Promenad-Konsert i Botaniska trädgården. *Uppsala Nya Tidning*, 8 september. <https://tidningar.kb.se/8j2cc1hp6hp477p7/part/1/page/1?q=botaniska%20tr%C3%A4dg%C3%A5rden%20promenad> [2025-03-10]
- Uppsala Nya Tidning (1906). Botaniska trädgårdens växter. *Uppsala Nya Tidning*, 8 maj. <https://tidningar.kb.se/ktd92lgshwq6pcj3/part/1/page/3?q=akademitr%C3%A4dg%C3%A5rden%20botaniska> [2025-03-10]
- Uppsala Tidning (1802). *Underrättelser*. *Uppsala tidning*, 15 maj. <https://tidningar.kb.se/3f4596nw198sz9x5/part/1/page/3?q=underr%C3%A5ttelser> [2025-03-11]
- Yin, Robert K. (2013). Kvalitativ forskning från start till mål. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Bildkällor

- Figur 1. Lantmäteriet (2025). *Uppsala*. SWEREF 99 TM, RH 2000. Nedtonad karta (redigerad) [Kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se/> [2025-03-06]. Redigerad av Fanny Flink: Linnéträdgården utmarkerat i mörkare grön, botaniska trädgården utmarkerat med ljusgrönt.
- Figur 2. Lantmäteriet (2025). *Botaniska trädgården, Uppsala*. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto (redigerad) [Kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se/> [2025-03-06]. Redigerad av Fanny Flink: Gul markering visar avgränsningen för den botaniska trädgården. Röd markering visar området för byggnadsminnet. Den gamla trädgården innehåller en barockträdgård (1), orangeriet, Linneanum (2), prefektbostad (3), byggnad för Nordiska Afrikainstitutet och Centrum för genusvetenskap (4) och genomgripande busk- och trädsamling spridd över trädgården. Den nya trädgården innehåller ett tropiskt växthus (5), caféverksamhet (6) samt olika områden med fokus på olika växter och andra byggnader
- Figur 3. Upplandsmuseet (2020a). *Botaniska trädgården, ingefära och pepparrot, Uppsala, september 1961*. [fotografi]. <https://digitaltmuseum.se/021018589376/botaniska-tradgarden-ingefara-och-pepparrot-uppsala-september-1961> (CC BY-NC-ND 4.0) [2025-03-10]
- Figur 4. Upplandsmuseet (2020b). *Hela världens nyttoväxter på utställning i Botaniska trädgården, Uppsala, september 1963*. [fotografi]. <https://digitaltmuseum.se/021018589405/hela-varldens-nyttovaxter-pa-utstallning-i-botaniska-tradgarden-uppsala> (CC BY-NC-ND 4.0) [2025-03-10]
- Figur 5. Upplandsmuseet (2014a). *Vårfest, Linneanum, Botaniska trädgården, Uppsala 1953*. [fotografi]. <https://digitaltmuseum.se/011014033096/varfest-linneanum-botaniska-tradgarden-uppsala-1953> (CC BY-NC-ND 4.0) [2025-02-25]
- Figur 6. Upplandsmuseet (2022). *Vårfest, Botaniska trädgården, Uppsala*. [fotografi]. <https://digitaltmuseum.se/0210113151425/varfest-botaniska-tradgarden-uppsala> (CC BY-NC-ND 4.0) [2025-03-10]
- Figur 7. Andersson, E. (2022). *Konsert i botaniska trädgården med Petter, Miss Li och Magnus Uggle*. [fotografi]. Används med upphovspersonens tillstånd.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Emelie Andersson har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☒ JA, jag, Fanny Flink har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.